ſcandalum ſuſcitatur juxta gloſſam ſæpiùs allegatam in cap. 2. in verbo *non licebit de Apoſtat.*

Sed quid ſi crimen ſit notum complicibus tantùm : num-
141 quid adhuc dicatur occultum, adeò ut non liceat in vim Concilii Tridentini & Litterarum Sacræ Pœnitentiariæ diſpenſare ? Videtur reſpondendum adhuc cenſeri occultum ; nam propriè occultum dicitur quod probari non poteſt, ut plenè oſtenſum eſt ſuprà *num.* 121. at per complices non poteſt
142 probari, quia regulariter ſocii criminis in criminalibus recipi non poſſunt, nec eis receptis creditur, lege *Quoniam ibi, ſi ſocii & participes criminis non dicantur*, ubi Salic. *num.* 3. *cod. de teſtibus*, cap. *Perſonas ibi : morbo conſimili laborantes ſuprà de teſtibus* & cap. *Veniens ille* 1. *ibi. Et quòd ille qui eodem erat infectus crimine, indè contra eum teſtificari non poſſet nullique de ſe confeſſo adverſus alium in eodem crimine ſit credendum, eodem tit.* cap. 1. *de confeſſis ibi de reatu proprio*, confitentis periculoſa confeſſio non eſt adverſùs quemlibet admittenda ; & per hæc Jura generaliter firmarunt Speculator *in tit. de teſtibus*, §. 1. *num.* 37. verſ. *Item quod eſt ſocius criminis.* Marſil in lege *Si fortè num.* 15. & 16. *ff. ad legem Cornel. de Sicar.* Bald. *conſ.* 95. *regula, lib.* 1. Boër. alios citans *diſt.* 319. *in princ.* verſ. *Vel è contra* & alii
143 paſſim, quod locum habet, etiamſi ſocii criminis ſint duo vel plures contra eamdem perſonam deponentes, quia nihilominùs non probant Bald. in dicta lege *Quoniam num.* 2. nam ut ipſe ait, ſi ex quatuor qui in rixa intervenerunt : tres volunt deponere quòd ille alter fuit culpabilis : non creditur ipſis de ſe confeſſis in alium, allegat textus in lege fin. *cod. de accuſ.*
144 Anchar. *conſ.* 246. *in cauſa agitata*, Fel. plura cumulans in cap. *Teſtimonium in* 2. *notab. de teſtibus.* Natta *conſ.* 298. *Viſo & diligenter conſiderato num.* 9 *in fin.* verſ. *Prætereà & num.* 10. *vol.* 2. reddens rationem cur ſocii criminis, etiamſi ſi ſint numero plures & conteſtes : tamen non probent, quia ubi-
145 cumque teſtes laborant eo defectu qui non diminuat de ejus fide ; ſed ex toto reddat eum inhabilem, ut eſt hoc caſu ; quia ſocius criminis inhabilitatur à Jure ad teſtimonium perhibendum, ut in præcitatis Juribus : tunc numerus non tollit inhabilitatem nec ſupplet probationem ; quia quod nihil eſt, ſupplementum non recipit, lege *ſed ſi manente, ff. de precar.* & ex pluribus imperfectis in ſua ſpecie non poteſt unum perfectum reſultare, lege 1. *cod. Qui mun. tutel. ſe excuſ.* Grammat. *conſ.* 21. *poſt num.* 10. ubi poſt Andream de Iſern.
146 concludit, ſi plures ſint confitentes de nominato : horum tamen depoſitiones non valebunt tantùm, quantùm dictum unius teſtis ; & idem repetit *in conſ.* 61. *poſt num.* 1. & *conſ.* 31. *poſt num.* 25. & *d.* 28. *poſt n.* 17. Boſſ. *in tit. de inquiſit. num.* 51.

Quin imò hoc vendicat ſibi locum etiam in criminibus ex- 147
ceptis, puta hæreſis, læſæ majeſtatis & conſimilibus. Nam etſi in his ſocii criminis admittantur in teſtes *in c. In fid. favorem, de hær. lib.* 6. & *c. Nemini* 15. *qu.* 3. tamen ſic amiſſi probationem faciunt Hipolitus de Marſil. *in pract.* §. *diligenter n.* 68. Boër. *diſt.* 319. *n.* 4. *in fin.* Blanch. *de indit. ad. l. fin. n.* 384. *pariter ad fin. ff. d. q.* Cùm itaque occultum propriè ſit quod probari non poteſt, ut oſtenſum eſt *ſup. n.* 121. & per ſocios criminis etiamſi multi ſunt, delictum non poſſit probari ; nec neceſſariò ſequitur, ut ſuper eo liceat diſpenſare tanquam in oculto, ſi ad forum contentioſum non ſit deductum, ut ex dictis conſtat & in hanc ſententiam videtur reſpondiſſe S. Congregatio Concilii, *ut in deciſ.* Presbiteri Sarſinatenſis ſuperiùs relata. *n.* 139.

Ad extremum pro complemento materiæ admonendi ſu- 148
mus ad hoc ut liceat Epiſcopo diſpenſare, non ſufficere, ut actus, ex quo incurritur irregularitas, ſit materialiter publicus, ſed oportere ut ſit publicus formaliter in quantùm eſt delictum, id eſt, ut publicè ſciatur illum eſſe delictum, *arg. l. In delictis*, §. *Si extraneus, ff. de Natalib. act.* & tenet Navar. *in Manual. c.* 27. *n.* 255. *in fin. verſ. Duodecimo & n.* 241. *verſ. Circa hæc dico* 1. Satir. *in Theſ. caſ. conſ. to.* 1. *l.* 7. *c.* 13. *n.* 13. & alii apud Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *diſp.* 34. *n.* 56.

Quò fit, ut ſi occultè excommunicatus publicè celebraverit, liceat Epiſcopo diſpenſare in vim *d. c.* 6. *ſeſſ.* 24. quia licet actus celebrationis ſit publicus, non tamen publica eſt illius malitia, ut per Navar. *ubi ſup.* ubi refert ita definitum fuiſſe in Prætorio Sacræ Pœnitentiariæ. Licet quod ſpectat *ad d. c.* 6. ſecùs ſit in caſu converſo. Et ita aliàs declaravit S. Congregatio Concilii, ut in ſubjecta declaratione, videlicet.

An vigore *cap.* 6. *ſeſſ.* 24. *de reform.* poſſit Epiſcopus abſolvere ab irregularitate proveniente à delicto, quod licet publicum ſit in ſe, tamen tanquam cauſa irregularitatis occultum cenſeri poteſt ; quia licet actus publicus ſit delictum, publicè tamen neſcitur eſſe delictum, die 9. Septemb. 1582. S. Congr. cenſuit quando delictum, ex quo provenit irregularitas, eſt publicum, quamvis actus ille, quo interveniente irregularitas incurritur, occultus ſit, Epiſcopum diſpenſare non poſſe, veluti ſi Sacerdos publicè excommunicatus, vel notoriè ſimoniacus occultè Miſſam celebraverit : quod ſi delictum occultum eſt ; ut excommunicatio, vel fornicatio, actus verò Miſſam celebrandi, ex quo irregularitas incurritur publicus, poſſe nihilominus Epiſcopum ab omni irregularitate abſolvere, *ex d. c.* 6.

DE COHABITATIONE
CLERICORUM ET MULIERUM.

Gregorius IX.

CAPUT X.

QUæſitum eſt de Clericis in fornicationem prolapſis, ſi eorum ſit officiùm, priuſquam pœnituerint, audiendum. Verùm etſi quemlibet pro mortali peccato, quoad ſeipſum conſtet eſſe ſuſpenſum, non debet tamen in officiis evitari, quia quantùm ad alios etiam in caſu propoſito ſuſpenſus non eſt : niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium per ſententiam, ſeu per confeſſionem factam in jure, aut per evidentiam rei, quæ tergiverſatione aliqua celari non poſſit.

SUMMARIUM.

1 *CLericus concubinarius in officiis vitandus non eſt, niſi ſit notorius.*
2 *Clericus à jure ſuſpenſus propter notoriam fornicationem illicò poſt pœnitentiam recuperat officii executionem quoad alios & num.* 17.
3 *Clericus non tantùm pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali eſt ſuſpenſus quoad ſe, & peccat graviſſimè miniſterium alicujus Ordinis exercendo, & num.* 21.
4 *Non tamen proptereà efficitur irregularis, & num.* 21.
5 *Sacerdos notoriè criminoſus non eſt ſuſpenſus quoad alios, nec eſt vitandus niſi ſit præciſus notorius fornicator, vel ſimoniacus.*
6 *Et quid poſt extravagantem Martini V.* Ad evitanda, *& num.* 26.
7 *Notorius fornicator an celebrando efficiatur irregularis, & num. ſeqq. uſque in fin.*
8 *Suſpenſus ab homine ſi celebret antequam ſententialiter abſolvatur, irregularis efficitur & num.* 20.
9 *Concubinarius notorius eſt ipſo jure ſuſpenſus quoad ſe, & quoad alios, & quamvis pœniteat, non debet celebrare ante diſpenſationem, aliàs ſit irregularis & numer* 12.
Contrarium num. 13.
Diſtinguitur num. 21.
Concluditur num. 22.
10 *Suſpenſio minor irregularitatem non inducit & num.* 22.
11 *Intellectus*, c. Præter hoc, diſt. 32. *& num.* 19. *&* 24.
13 *Notorius fornicator celebrando non fit irregularis, niſi monitus non deſiſtens ſit ſuſpenſus ab homine, & num. ſeqq. uſque in finem.*
14 *Irregularitas non contrahitur niſi ſit expreſſum in jure.*
15 *Suſpenſus à Canone propter crimen, celebrando non fit irregularis, niſi Canon hoc exprimat.*
16 *Suſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum ſententiæ ſit in Canone ſuſpenſio.*
17 *Concubinarius notorius non eſt ſuſpenſus ſimpliciter, ſed quamdiu non pœnituerit.*
18 *Suſpenſus uſque ad congruam ſatisfactionem, qui citò ſatisfacit, officium ſuum, & beneficium recuperat.*
22 *Suſpenſio quoad ſe non eſt cenſura, ſed eſt ſuſpenſio illata à Deo, quæ irregularitatem non inducit.*
23 Sicut, *dictio importat omnimodam ſimilitudinem in ſubſtantia, & qualitate, & modo ſimul.*
25 *Suſpenſio quoad alios eſt ſuſpenſio indirecta non inducens irregularitatem.*
26 *Et hodiè etiam quoad notorios fornicatores ſublata eſt per extravagantem Martini V.* Ad evitanda.
27 *Quod caret eſſe, caret virtute & operatione.*
28 *Tridentinum Concilium c.* 14. *ſeſſ.* 25. *de reformat. circa concubinarios expenditur, & num. ſeqq.*
Nihil ex veteri jure immutat, vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantùm juri communi addit, num. 31.
29 *Concubinarii Clerici, Epiſcopi ex Concil. Trid. quas pœnas incurrant.*
30 *Suſpenſus ab officio cenſetur etiam ſuſpenſus à Beneficio tribus concurrentibus.*

1 QUæſitum. Propter fornicationem non notoriam non reſpuuntur ab officio Clerici. Hoc dicit ſecundum Antiqu. communiter tamen ſic ſummatur : Clericus concubinarius in officiis vitandus non eſt, niſi ſit notorius. Joan. Andr. Butr. Card. Anch. Abb. Siculus, Joan. de Anan. & Joan. à Capiſtrano, communis diviſio, Secunda, ibi, *verùm.*

Nota primò ibi, *priuſquam pœnituerint*, à contrario ſenſu Clericum à Jure ſuſpenſum propter notoriam fornicationem illicò poſt pœnitentiam recuperare officii executionem quoad alios, ita ut licitè poſſint ab eo audiri Divina, prout notant Petr. de Anchar. *in cap. Veſtra, num.* 12. *poſt med. verſ. Et ex iſta opinione infertur, ſupra eod.* Abb. *hic*
2 *in primo notab.* & voluit Innoc. *in c. Sicut num.* 2. *verſ. Vel dic quod licet, ſupra eod.* ubi ait, pœnam juris çeſſare, ſi ceſſet à peccato quantùm ad hoc, ut alii poſſint audire ejus officia. Ad hoc bonus textus in *c. Si quis ſunt Presbiteri* & ibi gl. *in ver. Emendent* 81. *diſt.* Licet hæc ſuſpenſio à jure inducta quoad alios hodiè ſit penitùs ſublata per ea quæ dicam *infra n.* 26.

3 Secundò nota, ibi, *quemlibet pro mortali peccato*, non tantùm pro fornicatione, ſed & pro quolibet peccato mortali Clericum eſſe ſuſpenſum quoad ſe, ut hìc in littera, id eſt non debet cum peccato miniſterium alicujus Ordinis exercere *ut c. fin.*, ibi, *in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent. Supra de tempor. ordinat.* & notat Innoc. *d. cap. Sicut num.* 2. *in ver. Suſpendatis, ſupra eod.* & Abb. *hic in* 3. *notab.* Præcipuè autem non debet attingere Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, *ut cap. Sacerdotes* 1. *q.* 1. *c. Teſtamentum, in fin.* 6. *diſtinct.* alioquin peccat graviſſimè, *c. Quotidie, de conſecrat. diſtinct.* 2. *cap. de homine, de celebrat. Miſſar. c. habuiſſe* 33. *diſtinct.* Abb. *in c. Veſtra num.* 4. *ſupra eod. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini* 1. ad Corinth. 11. *cap. Sicut Judas, de Conſecrat diſt.* 2. Joan. à Capiſtrano *hic n.*
4 2. Non tamen ſic Celebrando irregularis efficitur ; quia hæc ſuſpenſio quoad Deum non eſt propriè cenſura Eccleſiaſtica & ideò irregularitatem non inducit, ut notat Petr. de Anchar *in d. c. Veſtra, num.* 12. *circa med. verſ. Prætereà* & Joan. de Imol. *hic num.* 6. & latiùs dicam infrà *num.* 6. & 21.

5 Tertiò nota, ibi, *Niſi peccatum hujuſmodi ſit notorium* ; non quemlibet notoriè criminoſum eſſe vitandum in Divinis Officiis, ſed tantùmmodo notorium concubinarium qui eſt ſuſpenſus, non tantùm quoad ſe, ſed etiam quoad alios, hoc jure inſpecto ; nam cùm textus reſpectu ſuſpenſionis quoad ſe priùs generaliter egiſſet de quolibet mortali peccato, poſtea cùm agit de ſuſpenſione quoad alios, reſtringit ſe ad peccatum fornicationis, ut innuit illa dictio *hujuſmodi*, quæ relationem habet ad caſum fornicationis, de qua egit ſupra proximè ibi, *etiam in caſu propoſito*, ſcilicet, fornicationis, *ut explicat gloſ.* 3. hìc reddens rationem, quia in hoc crimine magis eſt vitandus, cùm in aliis non ſit quis ipſo jure ſuſpenſus, quantùmcumque crimen ſit notorium, excepto crimine ſimoniæ, ubi eſt ſuſpenſus ipſo jure, etiamſi crimen ſit occultum, *c. Præter*, §. *Verum* 32. *diſt. c. Reperiuntur* 1. *quæſt.* 1. *c. Tanta, de Simon.* In aliis ergò a Clerico notorio criminoſo non tenemur in Divinis abſtinere, quamdiu ab Eccleſia toleratur ut probatur *in d. c. Præter*, per locum à ſpeciali & in hac opinione fuit Vincentius, quem ſequitur hìc Bernard. in *d. gloſ.* 3. item gloſſa Joannis *in d. cap. final. in ver. Sciſcitantibus, ad finem* 15. *quæſt.* 5. ubi ait, Sacerdotem in mortali exiſtentem non eſſe ſuſpenſum quoad alios, niſi ſit præciſus, vel notorius fornicator, vel ſimoniacus. Item *gloſ.* 1. *in cap. Cùm non liceat, de præſcript.* quæ ſimiliter tres caſus excipit, videlicet hæreſis, ſeu ſchiſmatis, notoriæ fornicationis & ſimoniæ. In aliis autem criminibus, etiamſi ſint notoria, dicit expectandam eſſe ſententiam, *ut in d. c. fin.* 15 *quæſt.* 5. & *c. Nonne* 8. *quæſt.* 4. & conſentiunt hic Abb. *num.* 5. *not.* & Joan. de Anania *num.* 1. licet aliud videatur ſenſiſſe Innocentius *in cap. Veſtra, num.* 2. *ſupra eodem.*

Sed tu averte, quia hujuſmodi differentiæ hodie ſublatæ 6
ſunt per extravag. Martini V. *Ad evitanda*, in Concilio Conſtantienſi editam qua indultum eſt, ut liceat communicare in quibuſcumque Divinis & perceptione Sacramentorum excommunicatis, ſuſpenſis, vel interdictis, niſi ſint nominatim denuntiati, vel notorii Clericorum percuſſores. Undè jam more Eccleſiæ receptum eſt, ut hi tantùm dicantur ab Eccleſia non tolerati & ſint vitandi ; reliqui verò ſive fornicarii, ſive hæretici, vel ſchiſmatici & ab Eccleſia præciſi, utcumque notorii, dicuntur tolerati & licitè ab eis audiuntur Divina officia & percipiuntur Eccleſiaſtica Sacramenta, ut dixi *in d. c. Veſtra, num.* 17. & 18. *ſupra eod.* & fuſiùs *in c. Quòd à prædeceſſore, infra de ſchiſmaticis*, ubi egi latiſſimè de autoritate & intellectu hujus extravagantis *à num.* 39. *uſque ad num.* 97. Quare hæc Decretalis dum determinat Clericum concubinarium in Divinis Officiis eſſe vitandum, ſi ſit notorius per ſententiam, vel per confeſſionem factam in jure, vel per operis evidentiam, remanet correcta quoad duas ſpecies notorii, ſcilicet per confeſſionem judicialem & per evidentiam facti ; & ſervari debet tantùmmodo quoad nominatim denuntiatos per ſententiam hominis & quoad notorios percuſſores Clericorum, quod etiam cenſent Navar. *in cap.* 1. §. *Lectores, num.* 10. *de pœnit. diſt.* 5. & alii plures relati à Nicolao Garzia *de beneſic. part.* 7. *c.* 14. *n.* 36.

Ultimò nota ex textu, Clericum notoriè concubinarium eſſe ſuſpenſum quoad ſe & quoad alios concordat, *cap. Si qui ſunt Presbiteri*, 81. *diſtinct.* & *cap. Veſtra, ſupra eod.* Sed qualis ſit hujuſmodi ſuſpenſio, patet ex dicendis in *quæſt. ſequenti.*

Quæro, an notorius fornicator celebrando incurrat irre- 7
gularitatem.

Si ſit notorius per ſententiam, planum eſt irregularitatem 8

incurrere, quia ſuſpenſi ab homine celebrando irregulares fiunt, *cap. 2. c. Latores c. Poſtulaſtis, & c. Si celebrat* & ibi Innoc. & Hoſt. *numer.* 2. Joan. Andr. *numer.* 3. & Henric. Boich. *num.* 12. *poſt med. verſ. Si in foro judiciali, de Cler. excom. miniſtr.* Speculat. *in tit. de diſpenſat.* §. *Juxta, nu.* 20. *verſ. Secùs autem eſt in ſuſpenſis ab homine,* Innoc. *in cap. Sicut, n.* 4. *ſupra eod.* Hoſt. *in cap. Quod tranſlationem, n.* 3. *ſupra de tempor. ordinat.* Archid. *in cap. Lugdunen. n.* 4. *quæſt.* 2. Tales enim numquam debent celebrare, niſi priùs ſententialiter abſolvantur per Judicem, *arg. cap.* 1. *regul. jur. & c. Presbiter, ſi à plebe,* 2. *quæſt.* 4. & ſi celebrant ante abſolutionem, ſunt irregulares, *c. Si Presbiter, & c. ſeqq.* 11. *q.* 3. *c. Cùm dilecta, de reſcript. c. Apoſtolicæ, de except.* ſecundum Innoc. Hoſt. Speculat. & Henric. Boich. *locis ſupracitatis* & in hoc conſentiunt omnes.

9 Si verò ſit notorius per operis evidentiam, tunc ſunt duæ principales Doctorum opiniones. Prima eſt eorum qui affirmant notorium fornicatorem eſſe ſuſpenſum ipſo jure ſuſpenſione directa & ideò celebrando, irregularitatem contrahere; & hæc videtur communis, cujus autores ſunt Hoſt. *in d. cap. Si celebrat n.* 4. *verſ. Cum igitur ſimoniaca,* ubi ait, ſimoniacos & notorios fornicatores eſſe ab officio ſuſpenſos propter crimen, quamvis à Canone, *Verum* 32. *diſtinct.* Ideoque ſi celebrent, incurrunt irregularitatem, quia quantumcumque pœnitentiam agant, numquam celebrare debent, quouſque cùm eis per Sedem Apoſtolicam fuerit diſpenſatum, *cap. Tanta, infra ſimonia,* & cum Hoſtienſ. concordant, ibi Calder. Henric. Boich. *n.* 14. dicens ſe credere hanc opinionem eſſe veriorum & idem Hoſt. & Joan. Andr. *in cap. Cùm æterni, ſuper ver. involvet, de re judic. lib.* 6. Anton. de Butr. *hic. n.* 9. & Joan. de Imol. *num.* 6. & idem Butr. *in cap.* 1. *num.* 32. *de judic.* Joan. de Anan. *numer.* 1. & Felin. *in* 4. *notab. in cap. Cùm dilectus, de Accuſat.* Præpoſ. *in cap. Præter hoc num.* 1. 32. *diſt.* Abb. *in cap. Veſtra, num.* 7. *ſupra eodem,* Gloſſa Pragmaticæ ſanctionis, *tit. de concubinario in ver. Inhabiles,* Rebuff. *in concordatis, tit. de Publicis concubinariis, in princ.* Guido Papa *quæſt.* 558. *Fuit dubitatum,* Gonſalvus à Villadiego *de irregularit. c. de Suſpenſione, col.* 3. Joan. Bernardus Diaz. Epiſcopus Calagurritanus *in practica criminali Canonica cap.* 73. Abulenſis *in tract. de concubinariis Clericis concluſ.* 7. Petr. de Palude *in* 4. *ſent. diſt.* 27. *quæſt.* 4. *col.* 2. S. Antonin. *in* 3. *part. tit.* 27. *cap.* 3. Silveſter dicens hoc verius *in Summa in ver. Concubinarius, quarto num.* 4. Bernard. *in tract. de concubin. pag.* 270. ubi atteſtatur hanc opinionem eſſe communem, quod etiam fatentur, licet eam non ſequantur. Navar. *in cap. Si quando, col.* 53. *de reſcript.* & Covar. in Clem. *Si furioſus* §. 1. *n.* 5. *poſt princ. verſ. Sunt tamen qui ob hac tertia illatione de homicid.*

Pro hac opinione inducitur primò hæc Decretalis, ubi patet notorium fornicatorem eſſe ſuſpenſum & quoad ſe, & quoad alios & ſic ſuſpenſione directa, quæ dirigitur etiam in ſubjectum, hoc eſt in ipſum Clericum concubinarium, non tantùm in objectum, quod eſt in ipſius Parochianos qui prohibentur Divina Officia ab eo audire & Sacramenta percipere, ſecundum Anton. de Butr. *hic d. num.* 9. & conſequenter ſi celebret, irregularis efficitur. *cap.* 1. *de re judicat. lib.* 6.

10 Sed certè, ut inquit Imola *hic in ult. notab.* hoc dictum non benè probatur *in hoc cap.* Quia hìc dicitur Clericum fornicatorem eſſe ſuſpenſum quoad ſe, ſicut quilibet exiſtens in peccato mortali; talis ergò ſuſpenſio quoad ſe cenſetur eſſe ſuſpenſio minor quæ irregularitatem non inducit; ut plenè notatur per Innoc. Hoſt. & alios *in c. Si celebrat, infra de Cler. excom. miniſtran.* latiùs dicam infrà *num.* 22. Neque hìc colligitur hanc ſuſpenſionem quoad ſe eſſe ſuſpenſionem majorem & directam.

11 Secundo igitur loco allegatur text. *in c. Præter, hoc* 32. *diſt.* ubi dicitur, *Ex parte Dei Omnipotentis & autoritate Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli præcipimus & omninò contradicimus, ut Miſſas non cantet, nec Evangelium, aut Epiſtolam ad Miſſam legat &c.* nam, ut inquit Abb. *in d. c. Veſtra, num.* 7. *ſupra eodem,* nulla apparet differentia inter hæc verba *ſuſpendo de officio & interdico tibi officium.* Sed per prima verba infligitur ſuſpenſio directa ipſo jure, adeò ut ſic celebrans efficiatur irregularis juxta text. *in c.* 1. *de re judic. lib.* 6. *& in cap.* 1. *de ſent. excom. eod. lib.* Ergò & per ſecunda verba, quia non refert quid ex æquipollentibus fiat *c. Licet ex quadam, de teſtibus.* Ad idem textus *in c. Si qui ſunt,* 81. *diſt.* ubi dicitur: *Si qui ſunt Presbiteri, Diaconi, vel Subdiaconi, qui in crimine fornicationis jaceant, interdicimus eis ex parte Dei Omnipotentis & S. Petri autoritate Eccleſiæ introitum &c.*

12 Tertio loco huic opinioni ſuffragatur, §. *Verùm, in fin. verſ. Prohibentur,* poſt dictum *c. Præter hoc* 32. *diſt.* ubi ſimiliter probatur notorium concubinarium eſſe ſuſpenſum ipſo jure quoad ſe & quoad alios, nec ibi adjiciuntur illa verba, *Sicut quilibet exiſtens in mortali peccato.* Ergò celebrando efficitur irregularis, nam ut notat Hoſt. *in c. Tanta n.* 2. *de Simon.* Clericus propter aliquod crimen ſuſpenſus quoad ſe & quoad alios etiam poſt peractam pœnitentiam celebrare non poteſt & idem notant Archid. Henric. Boich. & Joan. Faber. relati à Covar. in d. Clem. *Si Furioſus,* § 1. *n.* 5. *verſ. His accedit Gratiani ſententia.*

Contrariam opinionem, id eſt, notorium fornicatorem non 13
eſſe ipſo jure ſuſpenſum ſuſpenſione directa, & ideò ſi celebret, in irregularitatem non incidere, uti veriorem amplectitur Innocentius *in c. Si celebrat, n.* 3. *verſ. De notorio autem fornicatore infra de Cler. Excomm. miniſtr.* ubi ait, notorium fornicatorem non eſſe ſuſpenſum principaliter à Canone, ſed à Deo quod ex eo apparet, quia quàm citò pœnitet, licitè celebrat ut hìc; *Licet per Canonem in odium criminis aliquid adjectum ſit quoad evitationem eorum c. Tua ſupr. eo. c. Nullus & §. Verum,* 32. *diſt.* Sed certè ut ſubdit Innoc. *quàm citò pœnituerit; & hujus Sacerdotis officia ſunt audienda* & cum eo videtur tranſire Joan. Andr. *ibi, num.* 4. *verſ. Alii dicunt* contra Speculat. *in tit. de diſpenſat.* § *Juxta n.* 20. *verſ. Quod autem dixi de excommunicato minori* Joan. de Lignano *in c. Veſtra ſupra eod.* ubi intermiſcet quæſtionem. An ad hoc ut notorius fornicator dici poſſit, requiratur monitio, nec ne? Et refert antiquos & modernos variare invicem in hoc paſſu & loquitur admodum intricatè, ſed tandem concludit notorium fornicatorem non eſſe ſuſpenſum ſuſpenſione directa, ita ut celebrando efficiatur irregularis, niſi priùs monitus non deſiſtens ſit ſuſpenſus ab homine. Idem voluit Joan. de Fano relatus ab Archidiacono *in d. c. Si qui ſunt, num.* 2. *in ver. Maluerunt* 81. *diſt.* & idem Archid.. *in d. c. Nullus, circa fin.* 32. *diſt.* dicens duram eſſe opinionem illorum qui tenuerunt notorium fornicatorem etiam non præmiſſa monitione ſuſpenſum eſſe ipſo jure & quoad ſe & quoad alios & contrarium innuere textum, *in d. c. Si qui ſunt Presbiteri;* ubi primò ſuſpenditur quoad ſe; & poſt perſeverantiam quoad alios *& n.* 2. *&* 3. ſequitur opinionem Laurentii & Hugonis dicentium notorium concubinarium celebrando non fieri irregularem, niſi præcedat monitio. Idem firmant *in d. c. Veſtra ſup. eo.* Card. *n.* 1. & Petr. de Anchar. *n.* 12. ubi plenè Joan. de Imol. *in c.* 1. *n.* 23. *de jud.* ubi reprobata opinione Antonii de Butr. ſequitur opinionem Innocentii dicens eam benigniorem, & ideò amplectendam; licet ſubdat cautius eſſe, propter opiniones vitandas, diſpenſationem impetrare. Nicol. Plovius *de irregularit. reg.* 41. Navar. *in c. Si quando in* 17. *except. n.* 8. *de reſcript.* Quibus ſubſcribit Covar. in Clem. *Si furioſus,* §. 1. *n.* 5. *poſt medium verſ. Ego quidem, de Homicid.* dicens primam opinionem licet communem, tamen ſibi nimis duram videri & ſe non auſurum ſecundum eam judicare quemquam irregularem eſſe quamvis conſulat ut abſolutio aut diſpenſatio impetretur à Romano Pontifice.

Præcipuum hujus opinionis fundamentum eſt, quia irre- 14
gularitas non contrahitur niſi in caſibus in jure expreſſis & qui dicit aliquem irregularem, debet dare caſum juris, *cap. Is qui de ſent. excom. lib.* 6. Speculat. *in t. de diſpenſat. d.* §. *juxta n.* 22. Hoſt. *in c. Si quis Presbiter. n.* 4. *de Cler. excom. miniſt.* & ibi dixi *n.* 4. & idem Hoſt. *in c. quod tranſlationem num.* 3. *de tempor. ordinat.* ubi ait: Ego de facili neminem irregularem judico niſi jus expreſſum ad tale judicium me compellat. Et hanc dicit eſſe optimam regulam & tenendam Card. *in c. Si celebrat, n.* 4. *col.* 3. *verſ. Sed inter cætera & col.* 4. *verſ. Regula optima eſt, de Cler. excom. miniſtr.* Ad hoc quod notat Archid. *in cap. Cùm* 15
æterni n. 5. *in verſ. involvet, de re judicata, lib.* 6. relatus ab Anchar. *in d. c. Veſtra n.* 12. *poſt med. verſ. Prætereà non reperitur;* ubi poſt Vincentium ait, Suſpenſum propter crimen tunc demùm irregularitatem incurrere, cùm Canon. hoc exprimit. At nullibi reperitur expreſſum in jure, ut notorius fornicator miniſtrans in Ordinibus irregularitatem incurrat, merito, &c. Nec relevat ſi dicas id ſatis cautum eſſe, cùm notorius fornicator ſit ſuſpenſus quoad ſe & quoad alios, ut hìc dicitur *& in d.* §. *Verùm circa fin. verſ.* 16
Prohibentur, 32. *diſt.* Quoniam ut reſpondent Doctores & in ſpecie Card. *in c. Veſtra, n.* 1. *ſupr. eod.* ſuſpenſus à Canone tunc demum incurrit irregularitatem, quando per modum ſententiæ ſit in Canone ſuſpenſio ſicut ſit in *c.* 1 *de re judicat. lib.* 6. *& in c. Is cui, de ſent. excom. eodem lib.* At non ſic eſt in Clerico fornicario, qui non per modum ſententiæ, ſed enuntiativè videtur in Canone ſuſpenſus, ut hìc, *& in d. c. Veſtra.* Ergò non ſit celebrando irregularis, *arg. d. c. Is, qui, de ſent. excom. lib.* 6. Præ- 17
tereà, ut ponderat Imola *in d. c.* 1. *n.* 23. *de Judiciis,* notorius fornicator non eſt ſuſpenſus ſimpliciter & abſolutè, ſed quamdiù non pœnituerit, ut hìc patet *in prim.* ibi *priuſquam pœnituerit, & in c. Si quis ſunt Presbiteri* 81. *diſtinc.* ibi. *Interdicimus eis Eccleſiæ introitum uſque dùm pœniteant & emendent.* Et ita eſt de mente Canonis, ut cùm primùm pœnituerit ceſſet ſuſpenſio, nec requirit aliam diſpenſationem Papæ, prout requireret ſi notorius fornicator ceſſet ſuſpenſus ſuſpenſione directa. Undè gloſſ. 2. *in d. c. Si qui ſunt Presbiteri,* ponderans illa verba *donec pœniteant & emendent.* Ex hoc, inquit, videtur, quòd ſicut tales ipſo facto ſuſpenduntur, ſic ipſo facto per contrarium reſtituitur eis officium Idem notat gloſſ. *in c. Nullus, in ver. Audiat.* 32. *diſt.* ubi ait: Si adhuc poteſt pœnitentiam corrigi voluerit, non dicam eum ſuſpenſum ipſo jure. Et paulò infrà: licèt notorius fornicator ipſo actu ſit ſuſpenſus, tamen
18 propter contrarium actum ipſo jure reſtituitur ei officium. Undè quàm citò pœniteat licitè celebrat. Facit quod notat Innoc. *in cap. Sicut, n.* 1. *ſupra eod.* ubi ait eum qui ſuſpenſus eſt uſque ad congruam ſatisfactionem, ſeu quouſque emendaverit, quàm citò ſatisfecerit ut debet, ſtatim officium ſuum & beneficium recuperare, idque verius eſſe poſt alios affirmat Silveſter. *in ver. ſuſpenſio, n.* 5. *verſ. Quædam verò eſt ab eo;* & hoc ſatis probari per illud c. quia dicit eum eſſe ſuſpenſum uſque ad congruam ſatisfactionem ergò
19 poſt dignam ſatisfactionem primum ſtatum recuperat. Nec obſtat textus in contrarium allegatus *in d. c. Præter hoc* 32. *diſt.* quia non loquitur in ſuſpenſo donec pœniteat, ſed ſimpliciter, ſecundum Joan. de Imola *in d. c.* 1. *n.* 23. *de Judic.*

20 Pro eadem opinione Anchar. *in d. c. Veſtra n.* 12. *ſupra eod.* ponderat textum *in c. ut Clericum, de vita & honeſt. Cler.* ibi enim primò ab omni libidinis vitio præcipit Clericos abſtinere & tamen ſubdit: *Quod ſi ſuſpenſus hac de cauſa præſumpſerit celebrare divina, deponatur, &c.* Ecce igitur quod in quolibet genere incontinentiæ ad hoc ut fieri poſſit privatio vel depoſitio Clerici fornicatoris requiritur, ut præcedat ſuſpenſio Epiſcopi & ea ſuſpenſione durante in divinis miniſtret. Quid dicendum? Abbas *in c. Veſtra n.* 6. *verſ. Sed cogitavi & n.* 7. *verſ. Sed ego diſtinguerem ſupra*
21 *eodem,* quem ſequitur Silveſter. *in ver. Concubinarius, n.* 4. Pro concordia opinionum diſtinguit ſic; Nam aut fornicatio eſt ita notoria per operis evidentiam, ut nullam habeat dubitationem ſicut videmus in pluribus Clericis, qui tenent ita publicè concubinas ſicut uxores & publicè nutriunt filios; ita ut nec ipſi hoc audeant diffiteri & tunc omninò abſtinendum eſt ab eis ſine alia monitione & tales ſunt ſuſpenſi à Canone ſuſpenſione directa, ita ut ſi celebraverint irregulares efficiantur, ad hoc *d. c. Præter hoc &* §. *Verùm* 32. *diſt.* Aut fornicatio non habet illam operis evidentiam, ſed poteſt probabiliter tergiverſari, puta, quia concubina habitat cum matre Clerici & dicit illam eſſe matris pediſſequam vel quid ſimile: & hoc caſu neceſſaria eſt monitio & ejus contemptus, alioquin celebrando non incurrit irregularitatem. Et in hoc caſu procedit ſecunda opinio Innocentii & ſequacium.

22 Ego verò indiſtinctè exiſtimo opinionem Innocentii hodiè eſſe indubitatam: nam in Clerico notoriè concubinario aut conſideramus ſuſpenſionem, quoad ſe, aut ſuſpenſionem quoad alios. Prima ſpecies ſuſpenſionis quoad ſe non eſt cenſura Eccleſiaſtica, de qua *c. Quærenti, de verò ſign.* Sed eſt ſuſpenſio illata à Deo, quæ irregularitatem non inducit, ut notat Innoc. *in c. Si celebrat n.* 2. *circa med. verſ. In ſuſpenſis autem à Deo, de Cler. excomm. miniſtr.* ubi ait; ſuſpenſos à Deo, qualis eſt omnis peccator qui indignè Corpus Domini ſumit & judicium ſibi manducat & bibit, nunquam eſſe irregulares, ſi celebrant niſi in certis criminibus, ut homicidio & ſimonia de quibus notatur in *c. Niſi cùm pridem,* §. 1. *de renunc. & in c. Quæſitum de temp. ordinat.* Hi enim etſi peccent; nunquam tamen in Canone reperitur quòd celebrando fiant irregulares; quia irregularitas jure tantùm Canonico inducta eſt. Ita Innoc. cum quo totidem ferè verbis concordant, ibi Hoſt. *n.* 4. *verſ. de ſuſpenſis autem.* Joan. Andr. *eodem numero* 4. *verſiculo ſuſpenſi verò* Butr. *n.* 12. *verſ. In ſuſpenſis,* dicens ſuſpenſos à Deo tantùm dici qui ſunt ſuſpenſi quoad ſe tantùm, & non quoad alios ut ſunt in peccato conſtituti non carentes ordinis executione; quia non eſt tale delictum, ut ordinis executionem impediat poſt peractam pœnitentiam & concludit tales celebrando non incurrere irregularitatem, Card. *n.* 4. *col.* 4. *in prim. verſ. Et facit differentiam,* Abb. *n.* 4. ubi ait tales ſuſpenſos à Deo celebrando non fieri irregulares ſecundum omnes, quia jure non cavetur & quia directè non eſt eis officium interdictum à jure, ſed peccant miniſtrando. Hoc etiam dicit eſſe certum Petr. de Anch. *in d. c. Veſtra n.* 12. *poſt med. verſ. Et ex iſta opinione; ſupra eod.* & Joan. de Imol. *hic n.* 6. & probatur apertiſſimè in hac Decretali, *in pr.* dum dicit Clericos fornicatores eſſe ſuſpenſos quoad ſe, ſicut quilibet in mortali peccato, nam dictio illa, *ſicut,* importat omnimodam ſimilitudinem, *ut c. Olim. de verb. ſignif.* & hoc non tantùm in ſubſtantia, ſed & in qualitate & modo ſimul, *c. fin.* & ibi notat Butr. *in* 4. *notab. de reſtitut. ſpoliat.* Sed exiſtentes in mortali, exceptis criminibus, quæ poſt peractam pœnitentiam impediunt Ordinis executionem, non ſunt ſuſpenſi ſuſpenſione majori, & directa, quæ irregularitatem inducat, ut oſtenſum eſt ſupra.

Ergò nec Clerici fornicatores; alioquin quilibet peccator, utcumque occultus, eſſet ſuſpenſus ſuſpenſione directa & celebrando fieret irregularis, quod nemo ſani capitis auderet affirmare. Nec obſtat, *c. Præter hoc,* 32. *diſtinct.* quia non dicit, *interdicimus ei officium,* aut *eum ab officio ſuſpendi-* 24
mus, ſed dicit, *Præcipimus & omninò contradicimus, ut Miſſas non cantet, nec Evangelium, &c.* & ſic non ſuſpendit ſed improbat & damnat, ut Sacerdos fornicarius in divinis miniſtret. Hoc autem facit Eccleſia cum quolibet exiſtente in peccato mortali, *ut in c. fin. de tempor. ordinat.* ibi: *Qui ſi non pœnituerint; monendi ſunt & ſub interminatione divini judicii obteſtandi, ut in teſtimonium ſuæ damnationis in ſuſceptis etiam ordinibus non miniſtrent.* Ecce igitur quod Eccleſia improbat & damnat eorum miniſterium, ſed tamen eos directè ab officio non ſuſpendit: ideòque, ut ibi dicitur: *non debent hi (præter reos homicidii) poſt pœnitentiam in jam ſuſceptis vel ſuſcipiendis ordinibus impediri.* Quare conſiderata hac ſuſpenſione quoad ſe tantùm, notorius fornicator celebrando non efficitur irregularis. Aut conſideramus 25
ſuſpenſionem quoad alios; & ſimiliter irregularis non efficitur, non ſolùm quia hæc eſt ſuſpenſio indirecta reſpectu aliorum ad effectum, ut ab eo non audiant divina; nec eſt bona conſequentia: Præcipio vobis ut non audiatis Titium legentem. ergò Titius eſt ſuſpenſus à lectura, ut inquit Abbas, *in d. c. Veſtra, n.* 7. *ſupra eod.* ſed potiſſimum quia hæc ſuſpenſio quoad alios etiam in notorio fornicatore, niſi ſit ſuſpenſus ab homine & nominatim denuntiatus, hodiè prorsùs ſublata eſt per extravag. Martini V. editam in Concilio Conſtantienſi, ut dictum eſt ſupra *n.* 6. Undè quatenus 26
etiam talis ſuſpenſio quoad alios de jure fuerit apta producere in fornicatore celebrante effectum irregularitatis; tamen cùm hodiè hæc cauſa jam penitùs ceſſaverit, ceſſare etiam debet omnis illius effectus, *c. Quod pro remedio,* 1. *qu.* 7. *c. Et ſi Chriſtus de jurejur. c. Poſt traſlationem,* cum concordant ibi in gloſſ. *in ver. Ceſſante, de renunciat.* impoſſibile enim eſt ut non ens aliquid operetur, Bellam. *conſ.* 33. *Quod ſi ad perſonas, num.* 39. *verſ. Secundo probo,* plenè Oldrard. *conſ.* 203. *factum tale eſt collata, verſ. Ad ſecun-* 27
dam quæſtionem, & quod caret eſſe, caret virtute & operatione, Alex. *conſ.* 245. *Placet, n.* 2. *verſ. Nam non eſſet lib.* 6. & fuit dictum, Bald. *in repetit. lib.* 1. *n.* 56. *cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Quare cùm ſuſpenſio quoad ſe non ſit cenſura Eccleſiaſtica inducens irregularitatem & ſuſpenſio quoad alios per dictam extravag. Martini V. omninò ſublata fuerit; reſtat ut notorius fornicator celebrando nullatenus fiat irregularis, niſi monitus non deſiſtens per ſententiam hominis fuerit ab officio ſuſpenſus.

Nec prædictis adverſatur, quin potiùs favet Concilium 28
Trid. *c.* 14. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* Nam ibi prohibetur pri- 29
mò, ne Clerici concubinas, aut alias mulieres ſuſpectas in domo vel extra retineant; aut cum iis veram conſuetudinem habeant, alioquin pœnis à jure vel ſtatutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Secundò ſtatuitur ut ſi moniti non abſtinuerint, tertia parte fructuum beneficiorum ac penſionum ipſo facto ſint privati. Tertiò, ut ſi monitioni ſecundæ non paruerint fructus omnes ut ſupra amittant & ab adminiſtratione beneficiorum ſuſpendantur arbitrio Ordinarii. Quartò, ut ſi ita ſuſpenſi adhuc in concubinatu perſeveraverint; tunc etiam beneficiis & penſionibus ac officiis Eccleſiaſticis perpetuò priventur; & ad alia obtinenda inhabiles reddantur donec poſt pœnitentiam cum eis per ſuperiores fuerit diſpenſatum. Quintò, ut ſi dimiſſas mulieres reaſſumpſerint, excommunicationis gladio plectantur. Sextò, ut beneficia non obtinentes juxta delicti & contumaciæ perſeverantiam & qualitatem ab Epiſcopo carceris pœna, ſuſpenſione ab Ordine, aliiſque modis juxta ſacros Canones puniantur. Ultimò ut Epiſcopi ſi moniti à Sinodo ſe ab his non emendaverint ipſo facto ſint ſuſpenſi & ſi perſeverent etiam ad Papam ab eadem Sinodo deferantur, qui pro qualitate culpæ etiam per privationem in eos animadvertat. Ex quo contextu potiùs Colligitur Clericos concubinarios non eſſe ſuſpenſos ipſo jure ſuſpenſione directa, tum quia poſt ſecundam monitionem amittunt ſolùm fructus & ab adminiſtratione beneficiorum ſuſpenduntur arbitrio Ordinarii & ſi adhuc non paruerint, præcipit Concilium ut beneficiis priventur, ſcilicet per ſententiam ſecundum gloſſam notabilem *in l. Jubemus nulli* §. *Oeconomus, in ver. Privetur, cod. de ſacroſ. Eccleſ.* &
ſic non ſunt ipſo jure ſuſpenſi à beneficio & conſequenter 30
nec ab officio, quia ſuſpenſus ab officio, ſi duo concurrant videlicet ut ſit ſuſpenſus propter crimen grave & ſit in mora petendi abſolutionem, prout concurrunt hoc caſu, cenſetur etiam ſuſpenſus à beneficio, ut concludit gloſſ. in Cl. *Cupientes in ver. ſuſpenſi, ad fin. de pœnis,* quam dicit meliorem de corpore juris, Joan. de Imola *in c. Cùm dilectus, n.* 31. *de conſuet.* Tum quia Clericos non beneficiatos pro qualitate delicti & contumaciæ Concilium puniri præcipit ab Epiſcopo pœna ſuſpenſionis ab Ordine. Ergò non ſunt ſuſpenſi à Canone ad gloſſ. ſecundam, *in c. fin. de Jure-*

patronat. & in l. In criminali, in ver habeatur, *verſ. Et dic cod. de juriſd. omnium jud.* Tum deniquè quia ſpeciale eſt in Epiſcopis, quos in impudicitiæ ſordibus verſari longè deteſtabilius eſt, ut ſint ipſo jure ſuſpenſi, *ut in d. c.* 14. *in fin.* graviùs enim peccant propter altiorem gradum, *cap.* Homo, 40. *diſt. c. Quæſitum*, & ibi Joan. Andr. *num.* 2. *de Pœnit. & remiſſ.* & ideò plus puniuntur, *c.* Excommunicamus *il.* 1. §. *Credentes* cum gloſſ. *in ver. gravior exercetur*, *de hæret.* Et nihilominùs etiam in Epiſcopis ad incurrendam ſuſpenſionem ipſo facto Concilium requirit monitionem, ut patet ibi *& à Sinodo Provinciali admoniti ſe non emendaverint, ipſo facto ſint ſuſpenſi.*

Demùm S. Congregatio ejuſdem Concilii interpres con-
ſulta, an concubinarii publici, cum quibus ex decreto Con- 31
cilii *c.* 14. *ſeſſ.* 25. actum non eſt ipſo facto in irregularitatem incurrant, licet non celebrent, dum ſunt in peccato cenſuit hoc decretum nihil ex veteri jure immutare vel ex ſtatutis Eccleſiæ, ſed tantùm juri communi addere.

DE CLERICIS CONJUGATIS.

Innocentius III. Epiſcopo Pictavienn.

CAPUT VII.

JOannes nobis conquerendo monſtravit, quòd tu eum quamquàm jamdudum uxorem legitimam duxerit, pro eo quod priùs in Acolitum fuerat ordinatus, compellere niteris, ut tonſuram deferat Clericalem, ex qua inter ipſum & uxorem ſuam poſſet ſcandalum generari: cùm de conſuetudine terræ tuæ Clerici uxorati non cogantur inviti portare tonſuram. Quoniam igitur idem etiam tonſuratus non poteſt privilegio Clericali gaudere: Mandamus, quatenus ipſum ſuper tonſuratione hujuſmodi non moleſtes: dummodò nullum percipiat beneficium Eccleſiaſticum, cujus ratione teneatur Clericalem deferre tonſuram, quia cùm eum oporteat ſæcularibus negotiis immiſceri, tonſura ipſius ſæcularia exercentis, videretur profectò in miniſterii noſtri vituperium redundare.

SUMMARIUM.

1 *CLericus conjugatus beneficiatus non cogitur deferre tonſuram.*
Declaratur num 2.

2 *Clericus conjugatus habitum, & tonſuram non deferens retinet privilegium Canonis, & Eccleſiæ inſerviens etiam privilegium fori, ſed reliqua privilegia perdit ipſo jure.*

3 *Nec poteſt eſſe Vicarius Epiſcopi in ſpiritualibus, ſed benè in temporalibus.*

4 *Clericus conjugatus in habitu laïcali in contumaciam condemnatus in Curia ſæculari, an poſſit reaſſumpto habitu, tonſura, & ſervitio Eccleſiæ pro eodem delicto à judice laico perſonaliter diſtringi, & num. ſeqq.*

5 *Clericus ut gaudeat fori privilegio quoad perſonam inſpicitur in quo ſtatu reperiatur, cùm judex laïcus incipit eum diſtringere.*

6 *Judex laïcus ſi cauſam prævenit contra Clericum in habitu non incidentem, poteſt cauſam modo à perſona abſtineat, ad finem deducere, non obſtante reaſſumptione habitûs: ſi verò prævenit perſonam, reaſſumptio habitûs non impedit quominùs judicium etiam contra perſonam proſequi valeat.*

1 JOannes. Clericus conjugatus non beneficiatus non cogitur deferre tonſuram, hoc dicit, ſecundùm Andr. qui hanc Decretalem ſolemniter repetiit; cùm quo concordant Butr. Card. Abb. & reliqui omnes. Primò ponitur Joannis quæſitio. Secundò Papæ definitio, ibi, *Quoniam igitur.*

In textu ibi, *etiam tonſuratus non poteſt privilegio Clericali gaudere*, notat Clericum conjugatum non gaudere Clericali privilegio, licet habitum & tonſuram deferat, ut hic
2 eſt expreſſum, & notat Bernardus poſt caſum, & Jo. Andr. *n.* 8. *verſ. Item quòd conjugatus.* Sed cave ne decipiaris, quia per Conſtitutionem Bonifacii VIII. *in c. unico infra eodem lib.* 6. innovatam à Concilio Trid. *c.* 6. *in fin. ſeſſ.* 23. Clerici conjugati non bigami gaudent duobus tantùm privilegiis, videlicet Canonis, *Si quis ſuadente* 17. *q.* 4. & fori, ne ſcilicet pro commiſſis exceſſibus trahi poſſint criminaliter, vel civiliter ad judicium ſæculare. Ad hæc tamen ex *d. c. unic.* requiritur ut tonſuram, & veſtes deferant Clericales, & ex *d. c.* 6. & quoad fori privilegium, præter habitum & tonſuram, requiritur etiam ut alicui Eccleſiæ inſerviant. Dixi *quoad fori privilegium*, quia quoad privilegium Canonis Decretum Concilii nihil novi ſtatuit, ut aliàs fuit reſolutum. Quare licèt hodie non cogantur deferre tonſuram præcisè, coguntur tamen cauſativè, id eſt ſi velint Canonis & fori privilegio potiri, ut hic per Abbatem *num.* 7. verſ. *& conclude latiùs*, quia ſine tonſura & habitu non retinent privilegium Canonis; & ſine tonſura, habitu & ſervitio non retinent privilegium fori. Dum ergò hæc Decretalis dicit Clericum conjugatum, etiam tonſuratum non gaudere Clericali privilegio, non intelligas tu de prædictis duobus privilegiis; ſed de reliquis privilegiis Eccleſiaſticis quæ Clericus conjugatus perdit ipſo facto, ut in dicto cap. unico, verſ. *in cæteris* & ibi notat gloſſa communiter approbata. Neque ad hoc requiritur monitio, ſed ſufficit ſolus contractus Matrimonii; nam ex contrario actu hæc privilegia amittuntur. Et ita limitant & intelligunt hunc textum gloſſæ 1. Abbatis antiqui *num.* 1. in verbo *Gaudere*, Hoſtienſis poſt princip. in verbo *Privilegio*, Joannis Andreæ *num.* 24. Abbatis ſen. *numero* 3. & alii communiter.

Quo fit ut Clericus conjugatus, quamvis bigamus non ſit
& habitum Clericalem & tonſuram deferat, tamen eſſe non 3
poteſt Officialis ſeu Vicarius Epiſcopi nec ipſius Delegatus ad cauſam Spiritualem, quia per dictam Decretalem unicam *de Clericis conjugatis libro* 6. cenſetur Clericus in duobus tantùm, in reliquis verò, ut laïcus judicatur: ad hoc caput *In nova cum duobus*, cap. ſeqq. 16. *quæſt.* 7. cap. *Eccleſia de Conſtitut.* cap. fin. *de rebus Eccleſiaſticis non alienandis.* Et ita hic determinat Joannes Andreas *num.* 20. qui ampliùs ſubdit Sententiam latam per talem, eſſe ipſo jure nullam; quia Judex non eſt, cap. *Clericum nullus* 11. *quæſt.* 3. cap. *Ad noſtram ſuprà de conſuetud.* & cum Joanne Andrea concordant hic Butrius *num.* 16. Anchar. *num.* 11. Card. *num.* 18. 4. *quæſt.* Imol. *num.* 18. & Joannes de Anan. *in fine.* Anchar. in dicto cap. unico *num.* 3. Gemin. *num.* 8. & Franc. in gloſſa in verbo *Recipiunt*, Abbas in cap. *Decernimus num.* 12. *in fine* & Dec. *ibidem num.* 123. *de Judic.* quod tamen intellige, ſi conſtituatur Vicarius in Spiritualibus aut Vicarius Generalis, ſecùs verò ſi in temporalibus tantùm, ut ſi Epiſcopus haberet temporalem juriſdictionem in loco, juxta textum in cap.

Romana, §. *Debet de appellat. lib.* 6. quia tunc Clericus conjugatus benè poſſet eſſe Vicarius Epiſcopi, ſicut quilibet alius laïcus, ut notat Archid. in dicto cap. *in nova num.* 1. *&* 3. & ibi etiam Turrecrem. *num.* 1. *&* 2. 16. *quæſt.* 7. Joannes Franciſcus Pavin. *de Officio & poteſtate*, cap. *Sede vacante in* 2. *parte principali*, *quæſt.* 10. *num.* 15. Lap. Abb. in cap. 1. *num.* 2. *de Officio Vicarii lib.* 6. & tenent in dicto cap. *Decernimus de Judic.* Butrius *num.* 6 *in fine* verſ. *Si quæritur.* Abbas *num.* 16. *in fine.* Felin poſt alios *num.* 6. verſ. *Quintò* & Dec. *num.* 125. qui etiam reſpondet objectis Andreæ Siculi contrarium ſentientis.

Quæro an Clericus conjugatus qui pro delicto commiſſo in
4 habitu laïcali, in Curia ſæculari ante reaſſumptum habitum & tonſuram Clericalem fuit in contumaciam condemnatus: poſſit poſtquam, reaſſumpto habitu cœpit ſervire Eccleſiæ pro eodem delicto à Judice laïco in carcerem conjici & perſonaliter puniri?

Videtur reſpondendum non poſſe. Ratio eſt, quia eo tem-
5 pore quo Judex laïcus incipit Clerici perſonam diſtringere: reperit eamdem ſibi non ſubeſſe. Quandoquidem hoc tempore cùm habeat qualitates per dictum caput unicum *de Clericis conjugatis lib.* 6. & cap. 6. *ſeſſ.* 23. Concilium Tridentinum requiſitas non poteſt ei non ſuffragari fori declinatoria, quia poteſt dicere *Mea perſona tibi non ſubjacet*; & hoc eſt quod ſibi volunt Doctores poſt Joannem Andream hic *quæſt.* 4. & inter cæteros Card. & Anchar. *ibi* qui in hac materia hoc ſolum conſiderant, an Clericus poſſit dicere: hoc tempore quo incipio à te conveniri ſeu diſtringi, gaudeo privilegio fori. Idem videtur ſentire Joannes Andreas, Abbas & cæteri in cap. unico
6 *de obligat. ad ratiocin*, qui ſolùm conſiderant præventionem Judicii reſpicientem cauſam & reſpicientem perſonam; nam ſi Judex laïcus prævenit cauſam: aſſumptio habitûs non tollit juriſdictionem quominùs cauſam modò à perſona abſtineat, ad finem deducat; ſi verò prævenit perſonam capiendo eam in ſtatu non exempto: videlicet ſine habitu incedentem: reaſſumptio habitûs non impedit quominùs Judicium contra dictam perſonam proſequatur. Hoc idem probat Joannes Monach. in dicto cap. unico *de Clericis conjugatis lib.* 6. qui etſi utatur verbo *ſaltem*, in effectu concludit Clericum conjugatum reaſſumere privilegium etiam pro delictis quæ commiſit quandò habitum non geſtabat. Undè Francus *ibidem*: hoc ideò ſine trepidatione aſſerit & cæteri Doctores qui dum abſolutè dicunt Clericum conjugatum eo ipſo quòd habitum reaſſumit, exemptionem reaſſumere; abſolutè etiam intelligunt quoad omnia delicta per eum, ſive tempore quo geſtabat ſive quo dimiſerat habitum commiſſa: undè hoc caſu ſolum habetur ratio, an quandò Judex apprehendit Clerici perſonam: dictus Clericus ſit in habitu vel non, ut primo caſu remittatur ad Eccleſiaſticum. Secundo non item, ut poteſt ſatis clarè deduci ex Capellano Toloſano *deciſ.* 104. 144. 147. & ibi addentes ubi numquam conſideratur tempus delicti; ſed ſolùm tempus capturæ perſonæ; & ſequitur Clarus in §. final. *quæſt.* 39. verſ. *Sed quid ſi Clericus*, ubi ait: *Clericum conjugatum qui fuit condemnatus à laïco eo tempore quo non ferebat habitum ſi ante capturam illum reaſſumpſerit, non poſſe amplius à Judice ſæculari nec capi nec puniri.* Idem expreſſiùs tradit Marſil. *ſingul.* 488. ubi ait *communem eſſe opinionem, Judicem ſæcularem non poſſe Clericum conjugatum incedentem in habitu & tonſura puniri pro delicto per eum perpetrato eo tempore quo non incedebat in habitu*; & quamvis Alex. *conſ.* 8. *vol.* 1. teſtetur communem eſſe, ut attendatur tempus delicti, tamen hoc ultimum dictum procedit in alio caſu, ſcilicet in illo de Clerico qui modo deſiit eſſe vel privilegiatus vel Clericus de quo diſtinguitur; nam aut delictum pro quo modo à Judice ſæculari moleſtatur, fuit ab eo perpetratum eo tempore quo incedebat in habitu & tonſura & pro quo fuit tunc à Judice Eccleſiaſtico citatus & ei prodeſt fori declinatoria, aliàs non, quia hoc caſu attenditur tempus delicti, alioquin Alexander contradiceret alteri concluſioni quam paulò antè poſuit pro hac Sententia, aſſerendo cauſam eſſe communem & hoc poſtremum dictum Marſil. & Alex. ſic & non aliter eſſe intelligendum, expreſſè patet ex doctrina Bartoli cui Alexander innititur in lege *affinitatis jure*, *codice comm. de ſucceſſione in fine.*

His adde, quòd in propoſita dubitatione ſcripſi in cap. *magnus num.* 81. *& ſeqq. ſuprà de obligat. ad ratiocin.* & ibi vide reſolutionem Sacræ Congregationis Concilii *num.* 73.

DE CLERICIS NON RESIDENTIBUS.

Leo III.

CAPUT II.

EX geſtis: & infrà. In Sinodo Anaſtaſius Presbiter Cardinalis tituli beati Marcelli, ab omnibus canonicè eſt depoſitus: Eo quòd Parochiam ſuam per annos quinque, contra Canonum inſtituta deſeruit, & in alienis uſque hodiè demoratur.

SUMMARIUM.

1 *CArdinalis deponitur, qui in titulo ſuo non reſidet, & num.* 17.

2 *Geſta in Concilio perpetuam fidem faciunt.*

3 *Dummodo ſint deſcripta per perſonam publicam, vel reperiantur in archiviis autenticarum perſonarum.*

4 *Geſta extrajudicialia ſunt, acta verò judicialia.*

5 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine Concilio.*

6 *Imperator per Papam depoſitus præſente, non autem approbante Concilio, & cur.*

7 *Cardinalis an poſſit per Papam deponi ſine Conſilio fratrum.*

8 *Papa de honeſtate non debet ardua expedire ſine Cardinalium Conſilio, poteſt tamen de plenitudine poteſtatis.*

9 *Cardinalis in ſuo titulo non reſidens privari non debet, niſi legitimè monitus non redeat.*

10 *Cardinales tenentur in Romana Curia reſidere, nec poſſunt inde abſcedere ſine licentia Papæ, & cur & nu. ſeqq. uſque ad num.* 17.
Fallitur in Cardinalibus, qui Cathedralibus & majoribus Eccleſiis præfecti ſunt, num. 16. *&* 24.

11 *Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentioſi.*

12 *Cardinales ſunt Sacerdotes Levitici generis, coadjutores & conſiliarii Papæ, & cum eo judicant orbem.*

13 *Sunt membra, & pars corporis Papæ.*

14 *Ejuſque Collaterales.*

16 *Reſidentes in Curia æquiparantur ſtellis fixis, legati verò planetis.*

17 *Cardinalis qui ſpreta Parochia ſua tanquam vagus in alienis demoratur, deponi poteſt.*

17 *Et tempus, quo expectari debet eſt arbitrarium.*
Secùs poſt Bullas Leoni X. & S. D. N. Innocentii X. num. 19. *&* 22.

19 *Cardinalis officium verſatur in frequenti Papæ aſſiſtentia, & Sedis Apoſtolicæ negotiis.*

20 *Cardinales à Romana Curia abſentes ex Bulla Leonis X. quas pœnas incurrant.*

21 *Et quid ex Decreto Pauli III.*
Et quid ex Bulla S. D. N. Innocentii X. num. 23.

22 *Conſtitutio S. D. N. Innocentii X. ſuper receſſu Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Papæ, & reditu eorum ad Romanam Curiam, compendiosè per partes refertur.*

1 EX *geſtis*. Deponitur Cardinalis qui in titulo ſuo non reſidet Hoc dicit ſecundum Joannem Andream & omnes; & eſt textus multùm notabilis ſecundum Abbatem & Alexandrum de Nævo Dividitur in duas partes. In prima narrat depoſitionem Cardinalis. In ſecunda depoſitionis cauſam aſſignat *ibi, eò quòd*.

2 Nota primò ex principio textûs, geſta in Concilio perpetuam fidem facere, ut hic & in lege *Geſta, cod. de judic.* & in cap. finali *de probat.* ſecundum Hoſtienſem hic, Joannem Andream, Butrium, Cardinalem & Joannem à Capiſtrano, omnes *in principio.* quod tamen Abbas & Alexander de Nævo 3 uterque *in* 1. *notab.* intelligunt verum eſſe, dummodo geſta ſint deſcripta per perſonam publicam, ut in Juribus præallegatis; & idem eſt ſi reperiantur in archiviis autenticarum perſonarum, puta eorum qui poteſtatem habent autenticas ſcripturas faciendi, ut notat Innocentius in cap. 1. *num.* 1. *ſuprà de Procurator.* & ibi vide quot modis dicantur geſta; 4 differunt autem ab actis, quia acta judicialia ſunt, geſta verò extrajudicialia, ut lege 1. *de Officio Procuratoris.* Cæſar. & ibi notatum in gloſſa prima: de quo tamen vide ibi per Bart. *num.* 1.

5 Secundò nota ibi *ab omnibus*, argumentum quod Cardinalis non debet & ſecundum aliquos non poteſt deponi à Papa ſine Concilio; & in hanc partem propendit Hoſtienſis hic *num.* 1. Butrius *in* 1. *notabili* & Abbas *num.* 3. Verùm gloſſa 1. exponit verbum *ab omnibus*: id eſt approbantibus, quoniam ſolus Papa hunc Cardinalem depoſuit; & Innocentius *in principio* dicit in illius amotione Sinodum congregatam & ſuper ea totius Sinodi conſenſum fuiſſe habitum, ſed tamen Papa depoſitionem fecit. Hæc ultima opinio videtur omninò amplectanda, quia in Summo Pontifice abſque Concilio reſidet plenitudo poteſtatis, ut eſt textus notabilis in cap. *Cuncta per mundum* 9. *quæſt.* 3. *ibi nec ullâ Sinodo præcedente*; necnon ibi: *damnandi, nullâ exiſtente Sinodo: quos oportuit, habuit facultatem*; & ſcripſi latiſſimè in cap. *Significaſti ſuprà de elect.* ideòque Bonifacius ſine Concilio Cardinales Columnenſes depoſuit, ut in capite unico *de Schiſmaticis, libro ſexto.* 6 Item Papa depoſuit Imperatorem præſente, non autem approbante Concilio ut *in c. Ad Apoſtolicæ, de re jud. eod. lib.* ubi gloſſa prima, *Nota*, inquit, *quod in ſupraſcript. dicitur, ſacro præſente Concilio ad memoriam ſempiternam, quod dicit de Concilio potiùs eſt ad honeſtatem, quàm ad neceſſitatem: nam ſine ſententia Concilii ſententia Papæ ſufficeret contra Imperatorem & quemcumque alium, c. Alius* 15. *quæſt.* 6. *ubi non dicitur quod in Concilio facta fuerit depoſitio.* Et infrà in eadem gloſſ. ſuper verbis inſcriptionis, *Sacro præſente Concilio*, ſic legitur: *Præſente, non dicit approbante, ſicut in c. Sacro de ſent. excom. Fortè ex cauſa ne crederet aliquis ſine approbatione Concilii depoſitionem Imperatoris fieri non poſſe*, & ſequuntur ibi totidem verbis Joan. Andr. *in c. Novellæ n.* 5. *verſ. in gloſſ.* 1. Gemin. *col.* 3. *verſ. In eod. gl.* ibi, *præſente*, & ad propoſitum depoſitionis Cardinalium illam gloſſam ponderat & dicit valdè notabilem, Abb. *hic circa fin. verſ. Et contra dictum eſſet etiam valdè grave* & forſan multis periculis expoſitum ſi pro cauſa depoſitionis oporteret Sinodum univerſalem indicere & ſententiam protrahere uſque ad illius celebrationem, argumentum capitis. *Ubi periculum, de elect. lib.* 6. Quod obſervat Andr. Sicul. *in tract. de præſtan. Cardin. qu.* 8. *n.* 5. ubi ait non eſſe opus Concilio ad deponendum Cardinalem propter difficultatem quæ ſubeſſet in congregando Concilio univerſali & hoc tene incunctanter.

7 Major eſt difficultas, an Papa poſſit Cardinalem deponere, legitima ſubſiſtente cauſa, ſine fratrum ſuorum conſilio.

Diſputat hanc quæſtionem in utramque partem Andreas Barbatia in præalleg. *tract. de præſtan. Cardin. qu.* 8. *per totam*, & præmiſſa proteſtatione, quod non intendit in aliquo derogare poteſtati Romani Pontificis, tandem concludit pro opinione negativa dicens *num.* 6. eam tenere illuſtres Doctores Hoſt. Joan. Andr. Butr. Cardin. & Modernos *hic*, & eum refert & ſequitur Dec. *in rubr. de Conſil. in lectura n.* 12. ubi Silveſt. Aldobrand. *in addit in ver. Deponere*, teſtatur ita ſervari, & allegat Hippolit. de Marſil. *in ſing.* 669. Cæterùm fundamenta Barbatiæ videntur ſatis infirma & Hoſt. *hic n.* 1. Joan. Andr. *num.* 2. & ſequaces proponunt quæſtionem de Sinodo, ut dixi ſuprà *n.* 2. non autem de conſilio Cardinalium licet aſſerant Papam non debere & ſecundum aliquos, non poſſe Cardinales excommunicare vel aliquod præceptum facere ſine conſilio & conſenſu ſuorum fratrum, argumentum capitis. *Irrefragabili*, §. 1. *de Offic. Ordinar. & c.* 1. *de exceſſ. Prælat.* & nihilominùs Hoſtien. tandem concludit his verbis: Quidquid tamen dicatur, hoc de plano fateor, quòd in ſolo Papa plenitudo reſidet poteſtatis, *c. Ad honorem ſupra de uſu pallii*, contra quam ſcribere non intendo, ex his, quæ leguntur & notantur *in c. Propoſuit infrà de conceſſ. præb.*

8 Tu dicas Papam de honeſtate non debere Cardinalem deponere, vel alia ardua expedire ſine fratrum conſilio, undè *in c. un. de ſchiſmat. lib.* 6. ſic legitur, [*De fratrum noſtrorum conſilio depoſuimus à Cardinalatu*,] *&c.* & *in c. Ad Apoſtolicæ, de re jud. eod. lib.* Depoſitio Henrici Imperatoris legitur facta cum fratribus noſtris, & ſancto Concilio deliberatione præhabita diligenti & *in c.* 1. *de renunc. eod. lib.* Cœleſtinus depoſuit ſeipſum renuntiando Papatui, deliberatione habita cum ſuis fratribus S. R. E. Cardinalibus. Sed de plenitudine poteſtatis Papa poteſt proculdubio ardua expedire & Cardinalem deponere ſine ulla requiſitione fratrum. Ita Alex. de Nævo *hic num.* 12. Communis enim concluſio habet Papam poſſe ardua explicare etiam Cardinalibus inconſultis, ut teſtatur Gemin. *in cap. Super eo circa med. verſ. Communis concluſio*, Dec *in rubr. de Conſtit. in* 2. *lect. n.* 10. & ante eum Felin. *ibi n.* 2. *verſ. Sed quod imò Papa* ubi hanc partem juribus & rationibus comprobat & plurimos cumulat idem ſentientes & contrariam opinionem dicit procedere de honeſtate, prout etiam loquitur text. *in c. Per venerabilem*, §. *Rationibus infrà qui fil. ſint legit.* in quo tantam vim faciunt Abbas *n.* 4. *verſ. Sed in vide textum optimum* & Philipp. Franc. *in c. Super eo circa fin. verſ. Et videtur de hoc, de hæret. lib.* 6. Et prædictis adde quod in noviſſima Conſtitutione Innocentiana, de qua infrà *n.* 22. ubi agitur etiam de imponenda pœna privationis dignitatis Cardinalatûs, legitur infraſcripta clauſula, videlicet; *perindè ac ſi in Conſiſtorio noſtro ſecreto de eorumdem venerabilium fratrum noſtrorum conſilio & unanimi aſſenſu emanaſſent.* De his tamen conſule Card. Paleott. *in tract. de Sacr. Conſiſt. conſult. part.* 1. *quæſt.* 3. ubi per octo diſtinctos articulos de hac materia luculenter diſſerit.

Tertiò nota ibi, *Canonicè eſt depoſitus*, Cardinalem in 9 ſuo titulo non reſidentem eſſe priùs legitimè commonendum ut redeat, ut hic & *in cap. Inter quatuor & c. ultim. infrà eodem*, alias quantùmcumque vagabundus diſcurrat non eſt privandus ut infrà, Ex *tuæ* & tenet hic gloſſ. *ultim.* Hoſt. *num.* 4. *in ver. Canonicè.*

Quartò nota ibi, *contra Canonum inſtituta*, ex Sacrorum 10 Canonum præſcripto Cardinalem teneri in ſuo titulo & ſic in Romana Curia reſidere, ut hic patet, & notant Hoſtienſ. *in princip.* & Joan. Andr. *n.* 1. *ver. Inſtituta* Abb. *in* 3. *notab.* & alii communiter. Quare indè abſcedere non poteſt ſine licentia Papæ cùm habeat alas ligatas, ut inquit Præpoſ. *in c. Filium veſtrum num.* 1. & 2. *qu.* 1. poſt Hoſt. *in c. Bonæ il.* 1. *num.* 1. *ſupra de poſtul. Prælat.* & ſequitur Sarnen. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum famil. Cardin. qu.* 17. *num.* 4. & conſtat ex conſtitutionibus, de quibus infrà *in ult. notab. à num.* 19. *uſque in fin.* Cujus aſſertionis multiplex ratio reddi poteſt. 11

Prima ratio, quia Cardinalis in ſuo titulo curam habet animarum tam fori pœnitentialis, quàm contentioſi, *c. His quæ*, & ibi plenè ſcripſi ſuprà *de major. & obed.* & proptereà iſte Cardinalis ſancti Marcelli dicitur hic deſeruiſſe Parochiam ſuam, ſcilicet titulum, cùm eſſet Presbiter Cardinalis, ut hic per Abb. *in* 3. *notab.* omnes autem quibus animarum cura commiſſa eſt, tenentur in ſuis Eccleſiis perſonaliter reſidere, *c. Quia nonnulli, & c. Relatum infra eodem, c. Extirpandæ*, §. *Qui verò de præben.* Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. 12

Secunda ratio, quia, ut inquit Innocentius III. *in c. Per venerabilem*, §. *Rationibus infra qui fil. ſint legit. Sunt autem Sacerdotes Levitici generis fratres noſtri* (licet Cardinales ſecundum communem expoſitionem) *qui nobis jure Levitico in executione Paſtoralis Officii coadjutores exiſtunt*, & ut legitur in Conſtitutione Sixti V. quæ incipit, *Poſtquam verus in proœm. tom.* 2. *Bullar. pagin.* 560. *Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales repræſentantes perſonas SS. Apoſtolorum, dum Chriſto Salvatori regnum Dei prædicanti atque humanæ ſalutis miſterium operanti miniſtrarent, eidem Pontifici in executionem Sacerdotalis Officii & in dirigenda ipſa Eccleſia Catholica, cui præeſt conſiliarii & coadjutores aſſiſtunt.* Hæc ibi. Quamobrem cum Summo Pontifice orbem judicant & diſponunt, ut per illum textum dixerunt Hoſtienſ. *hic num.* 3. *verſ. Sed* & cum eo Joan. Andr. *n.* 2. & reliqui poſt eos & ut in verbis Oldradi utar. *in conſ.* 48. *jus commune num.* 1. Cardinales aſſumunt partem ponderis diei & æſtûs, ſicut illi qui in partem ſollicitudinis ſunt vocati & de quorum conſilio Summus Pontifex agenda ordinat & diſponit, *cap. Fundamenta*, §. *Decet de elect. lib.* 6. quod fuſiùs proſequere, ut in præalleg. Sixti V. Conſtitutione. Quæ omnia nequaquam ab his præſtari & impleri poſſunt, qui Summo Pontifici perſonaliter non aſſiſtunt, & à conſpectu ſunt remoti Sarnen. *d. quæſt.* 17. *num.* 5.

Tertia ratio, quia Cardinales ſunt membra & pars corporis 13 Papæ, *l. Juriſperitos, ff. de excuſ. tutor. l. Quiſquis*, ibi *Senatores etiam, nam & ipſi pars corporis noſtri ſunt, Cod. Ad leg. Jul. Majeſt. c. Si quis* 6. *quæſt.* 1. *c. Felicis de pœnis lib.* 6. Hoſtienſ. *hic num.* 3. Abb. *eodem n. verſ. Sunt enim Cardinales*, Oldrad. *d. conſ.* 48. *in fin.* & conſtat ex

præcitata Conſtitutione Sixti V. Ubi Cardinales dicuntur Summo Pontifici aſſiſtere, quaſi oculi & aures ac nobiliſſimæ ſacri capitis partes & præcipua illius membra à Spiritu ſancto conſtituta; Et ſic etiam ſunt Collaterales Papæ, *c. Excommunic. ſupra de Offic. Leg.* Hoſtienſ. *in c. Dilectus, il.* 14 1. *n.* 2. *de præben.* Oldrad. *loco citato.* Ergò contra naturam rei eſt, ut ſe ab illius latere ſubducant: nam & à capite non licet membra recedere, *c. Cùm non liceat ſupra de reſcript.* Undè ut eleganter dixit Bald. *in c. Bonæ, il.* 1. *num.* 5. 15 *de poſtul. Prælat.* Cardinales reſidentes in Curia æquiparantur ſtellis fixis quæ non moventur, niſi motu orbis; ſic & Cardinales non moventur niſi motu Papæ. Sed Cardinales Legati, qui de licentia Papæ abſentes ſunt, æquiparantur conſtellationibus ſive planetis, qui moventur motu proprio, nutu Dei, ſicut Legati nutu Papæ, ſequitur Sarnen. *in præalleg. quæſt.* 17. *n.* 4. *in fin.*

Fallit concluſio ſuperiùs firmata in Cardinalibus, qui 16 Cathedralibus & majoribus Eccleſiis præfecti ſunt, tales enim non excuſantur à reſidentia in prædictis Eccleſiis eo prætextu quòd reſideant in ſuis titulis aut etiam in Epiſcopatibus quos habent prope urbem, ut ſcripſi *in c. Qualiter num.* 22. *infr. eod.* & patebit infrà *n.* 24. Quidquid contra incautè ſcripſerit Anaſtaſ. *ſerm. de indult. Cardin.* §. *Tibi quoad vixeris num.* 9.

Ultimò nota ibi, *in alienis uſque hodiè demoratur*, unam 17 legitimam cauſam deponendi Cardinalem à dignitate Cardinalatûs, videlicet, ſi deſerto titulo, ſeu Parochia ſua, in alienis partibus demoretur, ſcilicet, tanquam vagus, Eccleſia ſua ſpreta, ut exponit Hoſt. *hic in fin.* & Joan. Andr. *n.* 1. *in ver. in alienis*; captivis enim ſubvenitur & non tranſfugis, *l. Inter ff. Ex quibus cau. major.* & videtur hîc 18 argumentum quod antequam deponatur, expectari debeat per quinquennium ſicut fuit expectatus iſte Cardinalis. S. Marcelli, ut per Butr. *hic in* 3. *notab.* Sed dicendum eſt quod hîc legitur de quinquennio, denotare facti contingentiam, aliàs enim tempus eſt arbitrarium per id quod habetur *in c. Quoniam frequenter*, §. 2. *ſupr. ut lit. non conteſt.* ſecundum Joan. de Anan. *hic num.* 2. & dicetur *in cap. Ex tuæ infr. eod.*

Porrò adverſus Cardinales extra Romanam Curiam 19 demorantes, aut abeâ recedentes ſine licentia, Pontifices Maximi ſanctiones diverſas ediderunt: Nam Leo X. in Conſtitutione incipien. *Sub pœna diſpoſitionis arbitrio*, edita in Lateranenſi §. 28. *in Bullar. tom.* 1. *pag.* 474. ſanxit in hæc verba; *Et cùm Cardinalis officium imprimis verſetur in* 20 *frequenti Rom. Potificis aſſiſtentia & Sedis Apoſtolicæ negotiis: proptereà ſtatuimus, ut omnes Cardinales in Romana Curia reſideant & qui ſunt abſentes, ſi in Italia intra ſex menſes, ſi extra Italiam, infra annum à die publicationis præſentis Conſtitutionis revertantur; alioquin fructus beneficiorum & omnium officiorum ſuorum emolumenta amittant, omnibuſque privilegiis generaliter & ſpecialiter Cardinalibus conceſſis quamdiù abfuerint omninò careant, exceptis tamen illis, quos ratione officii ab Apoſtolica Sede injuncti vel de Romani Pontificis mandato, aut licentia, vel juſto metu, aut quavis alia legitima cauſa impediente, vel ægrotationis abeſſe contingat privilegiis, indultis & immunitatibus eiſdem Cardinalibus conceſſis, & in Bulla noſtra ſub datta coronationis noſtræ contentis & expreſſis in ſuo robore nihilominùs permanentibus.*

21 Similiter Paulus III. edidit decretum conſiſtoriale, quo Cardinales jubentur reſidere in Romana Curia, quòd ſi non fecerint, privantur ipſo facto durante abſentia omnibus indultis & privilegiis, quibus alii Cardinales gaudent & gaudere poſſunt, niſi cum expreſſa licentia Papæ apud Eccleſiam Metropolitanam, ſeu Cathedralem cui præſunt, reſideant, ut refert Caputaq. *deciſ.* 86. *num.* 1. & 2. *par.* 2. & Anaſtaſ. Germon. *de indult. Cardin. d.* §. *Tibi quoad vixeris, num.* 18.

Sed alia decreta prodierunt, receſſum Cardinalium à Romana 22 Curia ſine licentia Papæ prohibentia ſub diverſis pœnis etiam per Romanos Pontifices arbitrandis.

Noviſſimè verò emanavit conſtitutio S. D. N. Innocentii X. datum Romæ ſub annulo Piſcatoris die 19. Februarii 1646. Pontificatûs ſui anno ſecundo, quæ incipit, *cum juxta*, ſuper receſſu S. R. E. Cardinalium à ſtatu Eccleſiaſtico ſine licentia Summi Pontificis, & reditu eorum, qui ſine licentia hujuſmodi receſſerunt, ad Romanam Curiam, cujus tenorem per partes ſingulas compendioſè hîc referendum putavi. Dividitur ergò hæc Conſtitutio in octo partes.

In prima ibi, ponitur conſtitutionis cauſa, nempè obligatio Cardinalium reſidendi apud Papam in Romana Curia, Decreta contra ſic recedentes edita & illorum tranſgreſſores.

In ſecunda, *quia verò* Cardinales, qui poſt Bullam non 23 obtentâ Papæ licentiâ ſe transferent extra ſtatum Eccleſiaſticum, primò privilegiis & indultis omnibus, etiam beneficia conferendi, penſiones & fructus Eccleſiaſticos transferendi & facultate teſtandi privantur & ab ingreſſu Eccleſiæ interdicuntur, ultra alias pœnas arbitrio Papæ infligendas, mandaturque deveniri ad ſequeſtrum fructuum officiorum & beneficiorum, necnon penſionum, ac fructuum reſervatorum. Secundò, ſi infrà ſex menſes à die receſſûs ad Curiam non redierint, privantur iiſdem fructibus arbitrio Papæ diſtribuendis. Tertiò, ſi non redierint intra alios ſex menſis immediatè ſequentes, ultra memoratas pœnas privantur omnibus officiis, beneficiis, penſionibus & fructibus reſervatis, ut ſupra diſtribuendis.

In tertia ibi, *Cardinales autem*, Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, ſi infra ſex menſes à die publicationis non redierint ad Curiam, primò interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, privantur facultate teſtandi, ac privilegiis & indultis prædictis, necnon fructibus officiorum, beneficiorum, ac penſionum. Secundò, ſi non redierint infra alios ſex menſes immediatè ſequentes, ipſis officiis, beneficiis, penſionibus ac fructibus reſervatis privantur.

In quarta ibi, *Si autem Cardinales*, ſtatuitur, ut contra Cardinales, qui ante Bullam ſine licentia Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum jam ſe tranſtulerunt, aut poſt Bullam ſe transferent, ſi per alios tres menſes immediatè ſequentes, qui pro tribus Canonicis monitionibus & peremptoriis terminis aſſignantur & ſic in totum infra quindecim menſes ad Romanam Curiam non redierint, deveniri poſſit ad alias pœnas per Papam declarandas, etiam uſque ad privationem dignitatis Cardinalatûs incluſivè.

In quinta ibi, *ac demum*, Cardinalibus, qui de cætero ſine dicta licentia extra ſtatum Eccleſiaſticum ſe transferent, adimitur facultas ſubſtituendi Cardinalem, Prælatum, vel alium quemcumque in ſuis officiis, Legationibus, Præfecturis Guberniis, Protectionibus, necnon adminiſtrationibus Tituli, vel Diaconiæ, aut etiam Epiſcopatûs & Eccleſiarum etiam Patriarchalium, ac beneficiorum quorumcumque & caſſantur indulta ſuper his conceſſa.

In ſexta ibi, *ab omnium*, declaratur ab antedictis pœnis non excuſari Cardinales prætextu ſervitii, aut juſſus etiam Imperatoris & Regum, aut diſtantiæ locorum, niſi ex cauſa in corpore Juris clauſa, coram Papa allegata & expreſsè admiſſa. Præſervatur tamen Conſtitutio Urbani VIII. ſuper reſidentia Epiſcoporum etiam Cardinalium.

In ſeptima ibi, *ac ulteriùs*, reſervatur Papæ abſolutio & 24 relaxatio earumdem pœnarum privativè etiam quoad Collegium Cardinalium, Sede vacante.

In octava ibi, *Decernentes*. Præmiſſorum obſervantia injungitur, decretum irritans aponitur, contrariis derogatur cum clauſulis admodum urgentibus, Conſtitutio publicari & illius tranſumptis fides adhiberi jubetur.

DE CLERICIS
NON RESIDENTIBUS.

Ex Concilio Lateranen.

CAPUT III.

QUia nonnulli modum avaritiæ non imponentes, dignitates diverſas Eccleſiaſticas, & plures Eccleſias Parochiales, contra ſacrorum Canonum inſtituta nituntur accipere, ut cùm unum officium vix implere ſufficiant, ſtipendia ſibi vendicent plurimorum, ne id de cætero fiat, diſtrictiùs inhibemus. Cùm igitur Eccleſia vel Eccleſiaſticum miniſterium committi debuerit, talis ad hoc perſona, quæratur, quæ reſidere in loco, & curam ejus per ſeipſam valeat exercere. Quod ſi aliter actum fuerit: & qui receperit, quod contra ſacros Canones accepit, amittat: & qui dederit, largiendi poteſtate privetur.

SUMMARIUM.

1 *Dignitates plures, vel Eccleſiæ uni conferri non debent, & cur, & num. ſeqq.*
2 *Beneficia plura obtinens ex diſpenſatione, an teneatur pluries officium recitare.*
3 *Canonum inſtituta beneficiorum pluralitatem prohibentia, unde originem duxerint.*
4 *Beneficia perſonalem reſidentiam requirentia ſunt incompatibilia.*
5 *Beneficia ſimplicia obtinentes, an teneantur in Divinis deſervire per ſeipſos.*
6 *Collatio ſecundæ dignitatis, vel Parochialis ex Lateranenſi Concilio an valeat & num. ſeqq.*
7 Amittat *verbum an importet privationem ipſo jure & nu. ſeqq.*
8 Subjaceat *verbum eſt latæ Sententiæ.*
9 *Dignitas quot modis accipiatur.*
10 *Dignitates in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis quale ſervitium requirant, & an eas obtinentibus liceat quot annis ultra tres menſes ab Eccleſia abeſſe, & num. ſeqq. uſque in fin.*
11 *Trident. Concil. decreta c. 3. ſeſſ. 21. c. 3. ſeſſ. 2. expenduntur & conciliantur, & num. ſeqq.*
12 *Dignitatum duo genera à Concilio Tridentino conſtituuntur in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis.*
13 *Dignitates habentes redditus ſeparatos à Capitulo de jure communi non obligant ad reſidentiam.*
14 *Nec ſunt incompatibiles cum aliis beneficiis reſidentiam requirentibus.*
15 *Fructus præbendæ dignitatum qualiter in diſtributiones ſint convertendi & num. 21.*
16 *Diſtributiones quando accreſcant inſervientibus, vel applicentur fabricæ Eccleſiæ, & num. 21.*
17 *Jus accreſcendi, in quibus dignitatum redditibus habeat locum.*
18 *Appellatio à converſione fructuum in diſtributiones, quando ſublata ſit à Concil. Trident.*
19 *Dignitatibus ſeparatos redditus habentibus poteſt Epiſcopus arbitrio ſuo competens ſervitium aſſignare.*
20 *Dignitates Cæſarauguſtanæ eodem jure cenſeri debent, quo aliæ, de quibus agitur à Concilio Tridentino ſeſſ. 22. cap. 3.*
21 *Et Archiepiſcopus poteſt illis congruum ſervitium ſtatuere, & diſtributiones pro tertia parte fructuum deductis penſionibus aſſignare.*

QUia nonnulli. Uni plures Dignitates, vel Eccleſiæ con-
1 ferri non debent & Eccleſiæ illi eſt conferenda, qui reſidere & regere valeat per ſeipſum, aliàs perdet Eccleſiam & donans conferendi poteſtate privabitur. Hoc dicit ſecundum Joan. Andr. & omnes & tria facit, ut dicebat Hoſt. ponit vitium, adhibet remedium, imponit pœnam. Ponendo vitium tria facit. Primò ipſum nominat. Secundò exemplificat. Tertiò reprobat.

Nota primò ex principio textûs, quatuor rationes ob quas non debet Clericus eſſe pluralis in beneficiis Eccleſiaſticis; Prima eſt, quia hoc procedit ex fomite avaritiæ, quæ modum non habet, ut hic, *& in c. Sicut n. 47. diſt. & in c. Quid dicam 24. quæſt.* 4. Secunda, quia vix poteſt Clericus congruè in officio deſervire & in duo diviſus plenam ſui non habet poteſtatem, ut ei, à quo ſtipendium recipit, pleniùs famuletur, dicit textus *in c. Diverſis ſupr. de Cleric.*
2 *conjug.* Undè ſumitur argumentum, ut obtinens plura beneficia ex diſpenſatione teneatur pluries officium recitare, ſi poteſt, ſecundum Petr. de Anchar. *in 4. notab.* Hoc tamen communiter non ſervatur, ut inquit Imola *n.* 2. & Alex. de Nævo *in 2. notab.* quia diſpenſatus ad plura videtur ex conſequenti diſpenſatus, ut in altero tantùm non poſſit. Facit quod notatur *in c. Quia in tantum infr. de præben. & in c. Non poteſt*, in gloſſ. *in ver. Retinere, eodem tit. lib. 6.* Tertia ratio, quia ſic unus occupat ſtipendia plurium & pauperes Clerici, qui poſſent hujuſmodi Eccleſias obtinere, ſtipendiis privantur. Ad hoc *cap. 1. 16. quæſt. 7.* Quarta, quia id obviat ſacrorum Canonum inſtitutis, ut *21. quæſt.*
3 *1. per totam cum concord.* de quibus hic in gloſſ. 2. Quæ quidem inſtituta originem duxerunt ab Apoſtolo dicente 1. ad Corinth. 7. *Unuſquiſque in quo vocatus eſt permaneat apud Deum c. 1. 21. diſtin.* ſecundum Hoſtienſ. *n.* 7. Joan. Andr. *n.* 10. & Cardin. *in 3. notab.* Alias rationes prohibitæ pluralitatis recenſent Hoſtienſ. Joan. Andr. Abb. & alii *in c. Ad hæc* & ibi dixi *in 1. not. infr. de præb.* & rationes decem congerit Rebuff. *in praxi benefic. in tit. de diſpenſ. ad plur. ac num. 2. uſque ad num.* 21. & adde S. Thom. *quodlib.* 8. *art.* 15. & quod ſcripſi *in c. Quia in tantum à num. 3. uſque ad num. 14. infr. de præb. & in c. Dudum, il. 2. in 2. notab. ſupra de elect.*

Secundò nota tibi, *Eccleſiaſticum Miniſterium*, non tan-
4 tùm dignitates, ſed etiam alia beneficia Eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam requirentia de jure communi eſſe incompatibilia. Quod intelligit Innocent. *in ver. Miniſterium*, ſive hujuſmodi reſidentiam requirant ex conſuetudine, ſive ex privilegio, vel ſtatuto, aut alio quovis modo legitimo. Et conſentiunt Hoſtienſ. *n.* 7. & Joan. Andr. *num.* 16. *ambo in eod. ver.* Hodie hoc eſt expreſſum in Decreto Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 17. ibi, *dummodo utrumque perſonalem reſidentiam non requirat.* Hanc materiam latiùs proſequor *in c. Cum jamdudum, & in c. De multa infr. de præbend.* ubi plenè videas, quæ beneficia hodiè ſint incompatibilia & quando per aſſecutionem ſecundi vacet primum ipſo jure.

Tertia nota ibi, *per ſeipſum*, in beneficiis Eccleſiaſticis
5 Clericos teneri per ſeipſos deſervire, nec poſſe muneri ſuo ſatisfacere per ſubſtitutum, quia hic eſt actus, in quo cenſetur electa induſtria perſonæ *l. Inter artifices, ff. de ſolut. c. Quoniam de Apoſtolica, de off. leg.* & hanc regulam ex hoc textu eliciunt Butr. de Imol ambo. *n.* 3. & Alex. de Nævo *n.* 5. Contrariam regulam in beneficiis ſimplicibus conſtituit Lap in pluribus allegationibus, quia cùm de generali conſuetudine perſonalem reſidentiam non requirant, oneri deſerviendi in Divinis poteſt per alium ſatisfieri, niſi ſecùs in eorum fundatione cautum reperiatur & illius allegationes Rota multoties ſecuta eſt; quin imo & Sac. Congregatio Concilii, ut plenè ſcripſi *in c. Ut Abbates n. 61. & ſeqq. ſupr. ætat. & qualit.* Nec obſtat hæc Decretalis, quia loquitur in dignitatibus & Eccleſiis Parochialibus, aut etiam ſecundum Inn. in beneficiis ſimplicibus ex conſuetudine vel ſtatuto vel alio jure ſpeciali requirentibus perſonalem reſidentiam, ut dictum eſt in præcedenti notab. & his ſalvari poteſt opinio Anton. de Butr. & ſequacium.

6 Quartò nota ibi, *amittat*, collationem ſecundæ Dignitatis, vel beneficii Curati hoc jure inſpecto non valere, prout hanc litteram intelligunt Butr. *n.* 4. Anchar. *n.* 5. & Imol. *num. 3. verſ. Item nota pœnam*, & ita ſecundum eos ver-
7 bum, *amittat.* importat privationem ipſo jure. Quod etiam voluit Abb. *in c. Cùm in cunctis num. 6. verſ. Non obſtat ſupr. de elect.* dicens verbum, *amittat*, eſſe intelligendum ipſo jure, quia de illius ſignificatione eſt, ut non requirat actualem executionem, ſeu miniſterium alterius, ad inſtar
8 verbi, *ſubjaceat*, quod ſimiliter eſt latæ ſententiæ, ut notat gloſſ. *ult. in cap. un. de injur. lib.* 6. & ſequitur Felin. *in c. Rodulphus n. 24. in ver. Amittat ſupra de reſcript.* Quibus videtur ſuffragari hæc littera ibi, *quod contra ſacros Canones accepit, amittat*, quaſi dicat, quod de facto accepit, de facto amittat. Contrarium, videlicet recipientem plures Dignitates, vel beneficia curata non eſſe ipſo jure privatum, ſed privandum ſecundo, quod eſt incompatibile cum primo, tenent hic Abb. Alexan. de Nævo ambo *in ultim. notab.* Cardinal. *in conſ. 3. circa elucidationem num.* 4. Caſſador. *deciſ. 1. in tit. de Conſtitut.* Pro quibus facit, quia verbum, *amittat*, non ſonat in præteritum, ſed in futurum, niſi addatur *ipſo jure*, gloſſ. *in l. amiſſione, §. 1. in ver. Relegati ff. de capit. dimin.* quam raro invenies alibi ſecundum Baldum ibi, *quem videas*: tamen alia ſimilis videtur eſſe *in l. Si quis in tantam in ver. Amittat, Cod. undè vi*, ut per Felin. *ubi ſupra.* Quidquid tamen ſit, hodiè hoc corrigitur per Decretalem, *de multa infra de præbend.* ubi recipiens ſecundam Dignitatem, vel beneficium curatum, nec eſt privatus ipſo jure, nec privandus ſecundo, ſed eſt ipſo jure privatus primo. In hac tamen materia tu diſtingue quinque tempora, ut dixi *in cap. Referente in 1. quæſt. infra de præbend.*

9 Gloſſa 1. ponit quot modis dicatur Dignitas. Dic ut in ea & adde Archid. & Joan. Andr. *in c. 1. de conſuet. lib.* 6. & Bart. *in l. 1. Cod. de dignit. lib.* 12. Prout tamen accipitur hîc *& in c. De multa infr. de præben.* Dignitas eſt adminiſtratio perpetua rerum Eccleſiaſticarum cum præeminentia in gradu, ut dixi *in c. Ad hæc à num.* 20. *eodem tit.* ubi plenè videas.

Quæro. Quare ſervitium hodiè requirant Dignitates in
10 Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis; & in ſpecie, an Dignitates, de quibus agitur à Concil. Trid. *in c. 3. ſeſſ.* 22. comprehendantur *in c. 12. verſ. Præterea obtinentibus ſeſſ.* 24. ita ut illarum ſervitium ita ſit moderandum, ut eas obtinentibus non liceat quotannis ultra tres menſes ab Eccleſia abeſſe.

Emerſit hæc quæſtio in Eccleſia Cæſarauguſtana. Pro cu-
11 jus ſolutione procedendo juxta conſiderationes aliàs à Sac. Congregatione admiſſas circa intellectum & concordiam *c.*
12 *3. ſeſſ. 21. & c. 3. ſeſſ.* 22. videtur animadvertendum Concilium duo genera dignitatum & officiorum in Collegiatis Eccleſiis diſtinxiſſe, quod etiam animadvertit Navarr. *Manual. c.* 27. Unum, earum dignitatum, quæ participant de redditibus Menſæ Capitularis, de quibus intelligitur *c. 3. ſeſſ.* 21. Alterum, earum, quæ proprios & ſeparatos habent redditus & nihil habent commune cum Capitulo, quas etiam
13 agnovit jus commune, ut per Oldr. *conſ.* 150. & non obligant ad reſidentiam, Hoſtienſ. *in Summ. tit. de Cler. non reſident. §. Qualiter num. 2. verſ. Item poſſunt eſſe Cano-*
14 *nici*, poſſuntque retineri cum aliis beneficiis requirentibus reſidentiam, *c. Dudum il.* 2. ubi Abb. *n. 9. verſ. & facit optimè, de elect. & in c.* De multa *n. 21. verſ. Secunda concluſio cum ſeqq. de præb.* Staphil. *de litter. grat. tit. de*
15 *ætat. & qualit. benef. 44. num. ſeqq.* & de his intelligitur *c. 3. ſeſſ.* 21. in utriſque autem dignitatibus non idem jus Concilium ſtatuiſſe, videre eſt primò in ſeparatione tertiæ partis; quia in illis fit deductio ex neceſſitate quando nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur. In his fit etiam ceſſante hac ratione & etiamſi diſtributiones eſſent tales, quæ veriſimiliter non negligerentur, dummodò non aſcendant ad tertiam partem fructuum & fit in odium non reſidentium.

Secundò, in applicatione diſtributionum, quæ admittun- 15
tur; quia in illis, diſtributiones non ſervientium accreſcunt deſervientibus in his applicantur fabricæ Eccleſiæ, aut alteri loco pro arbitrio Ordinarii. Et ratio diverſitatis inter utrumque caſum non aliàs profecto reddi poteſt, quàm quia ubi 17
redditus ſunt communes, inter participantes ex illis, habet locum jus accreſcendi ſeu non decreſcendi; ubi autem ſunt ſeparati redditus, qui amittuntur, nemini accreſcunt, ſed Eccleſiæ applicantur, gl. in Clem. 2. *in ver. Pars dimidia*, ubi etiam Imol. *col. pen. num.* 10. Card. *in §. Ille verò n.* 21. Vitalin. *n. 15. in fin. de ætat. & qualit.* Felin. *in c. Apoſtolicæ n. 12. de except.* Covarr. *variar. reſol. lib. 3. cap. 13.* 18
n. 7. Tertiò, in illis Epiſcopus exequitur non obſtantibus appellationibus: in his Concilium appellationes non ſuſtulit. Quartò; notanda eſt diverſitas in modo loquendi, quo Concilium de utriſque diſponens utitur, nam illa tertia, quæ deducitur vigore *c. 3. ſeſſ.* 21. expreſsè mandatur converti in diſtributiones quotidianas dividendas inter dignitates & cæteros Divinis interreſſentes, juxta diviſionem ab Epiſcopo faciendam hæc, de qua *in ceſſ. 22. c.* 3. dividitur in diſtributiones Epiſcoporum arbitrio aſſignandas, ut ſcilicet obtinentes Dignitates, ſi perſonaliter competens ibi ſervi-
tium quolibet die ſtatuto non impleverint, illius diei diſtri- 19
butiones amittant; cùm credi poſſit non abſque conſilio factum, ut in hoc Decreto *ſeſſ.* 22. nullam mentionem habeamus de diſtributionibus quotidianis, neque de diſtributionibus Horarum, ſiquidem de diſtributionibus quotidianis expreſſit *in c. 12. ſeſſ. 24. Diſtributiones verò.* Nec abs re Patres Concilii Trid. conſcii de qualitatibus harum dignitatum, quibus plerumque varia onera Juriſdictionis, vel officiorum imminent & ſcientes ſervitium, ad quod de jure aliàs præſtandum tenerentur, voluerunt competens ſervitium ab illis requirere, quod ſignificat arbitrium hominis potiùs, quàm rigorem juris; in quo arbitrio innuerunt habendam eſſe rationem perſonarum, ibi, *perſonaliter competens ſibi ſervitium.* Secundum primam editionem Aldinam in folio majori. Alii enim codices habent, *competens ibi ſervitium*, tum onerum talibus dignitatibus imminentium, ibi, *quod ſi alicui ex prædictis.*

Ex quibus minùs videtur abſurdum hanc etiam differentiam inter utriuſque generis Dignitates conſtituere, ut illæ, de quibus *in c. 3. ſeſſ.* 21. ultra tres menſes juxta, §. *Præterea d. c.* 12. abeſſe non poſſent, teneant ſingulis horis intereſſe & diſtributiones ex tertia parte deducta, pro ſingulis Horis aſſignentur. Has verò, de quibus *in c. 3. ſeſſ.* 22. ſufficiat præſtare illud ſervitium, quod competens boni viri arbitrio judicabitur, etiamſi non expleat numerum novem menſium, nec obliget ad ſingulas Horas Canonicas; & conſequenter pro ſingulis horis non ſint aſſignandæ diſtributiones quotidianæ, ſed pro illis diebus & horis in competenti ſervitio comprehenſis. Cùm igitur dignitates hujuſmodi Cæ-
ſarauguſtanæ ex ſententia Sac. Congregationis eodem jure 20
cenſeri debeant, quo cenſentur aliæ, de qualibus, *in c. 3. ſeſſ.* 22. declaratumque ſit Archiepiſcopum potuiſſe & poſſe ipſis ſtatuere competens ſervitium juxta primum decretum: competens harum dignitatum ſervitium non videtur eſſe preciſè determinandum ad novem menſes & omnium, ſingularumque horarum intereſſentiam juxta, §. *Præterea.* Nec urget quod Conc. *in d. §. Præterea.* generaliter loquatur, aptumque ſit comprehendere obtinentes quaſcumque dignitates; quia diſpoſitio generalis ſubſequens non refertur ad ea, de quibus ſpecialiter ſupra cautum eſt, ad *l. Doli clauſula, de verbor. obligat.*

Itaque ad dubium videtur reſpondendum, Dignitates & 21
officia obtinentes in prædicta Eccleſia non comprehendi *in d. §. Præterea*, nec teneri illud ſervitium præſtare ad eum modum, qui præſcribitur, *d. §. Præterea.* Sed Archiepiſcopum poſſe ſervitium illis congruum ſtatuere *ex c. 3. ſeſſ.* 22. illudque pro muneribus & oneribus ipſis dignitatibus incumbentibus moderari, ſimulque rationem habere habitantium extra clauſtrum, in præſcribendis videlicet horis, quibus intereſſe quiſque teneatur. Et juxta horas & dies ſervitii ad hunc modum determinatum dividendas eſſe diſtributiones in tertia parte quorumcumque fructuum & proventuum earum Dignitatum & officiorum deſumptas, deductis tamen penſionibus, aliiſque legitimis oneribus quamdiù duraverint, quæ quidem diſtributiones ab iis, qui ſpecialiter ſtatuto tempore non deſervierint, amittantur & fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pro loco juxta Decretum ejuſdem *cap.* 3. applicentur. Et ita Sac. Congregatio reſpondit.

DE CLERICIS
NON RESIDENTIBUS.

Alexander III. Eboracenn. Archiepiſcopo.

CAPUT IV.

RElatum eſt nobis, quòd cùm in Lateranen. Concilio ſtatutum ſit, ut perſonæ tali Eccleſia vel Beneficium Eccleſiaſticum conferatur, quæ reſidere in loco, & curam ejus per ſe valeat exercere: nonnulli ad Eccleſias præſentati hoc ſe poſſe affirmant, ſed efficere contradicunt: & infrà. Cùm igitur verba accipienda ſint cum effectu, tales ſi præſentati fuerint, non debent admitti, & admiſſi poterunt amoveri; niſi fortè de licentia ſuorum Prælatorum, vel ſtudio litterarum, vel pro aliis honeſtis cauſis contigerit eos abeſſe, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, ſi contra hujuſmodi intentionem decreti fuerit interjectum.

SUMMARIUM.

1 *PRæſentatus ad Eccleſiam non confirmatus, ſi nolit reſidere: non inſtituitur & confirmatus privatur, appellatione remotâ.*
2 *Verba in quacumque diſpoſitione cum effectu ſunt accipienda.*
3 *Beneficia ſunt illis conferenda, qui velint & poſſint reſidere & curam per ſeipſos exercere.*
4 *Beneficium recipiens, non intendens reſidere vel intendens donec aliud pinguius adipiſcatur, non dicitur canonicè promotus.*
5 *Prælatus inferior poteſt ex juſta cauſa impertiri licentiam Clerico à ſua Eccleſia abſcedendi.*
Declaratur num. 7.
6 *Prælatorum appellatione veniunt etiam inferiores Epiſcopo.*
8 *Prælatus dicitur qui habet in loco ordinarium juriſdictionem.*
9 *Prælatus largè dicitur quilibet Clericus habens curam animarum.*
10 *Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, copulativè requiritur honeſta cauſa & Prælati licentia & num. 29.*
11 *Prælati etiam in caſibus à Jure permiſſis, ſine juſta cauſa non diſpenſant contra Jus.*
12 *Beneficiatus ut licitè abeſſe poſſit, requiritur Prælati licentia petita & obtenta & num. 29.*
13 *Et Prælato renuente, poteſt adiri Superior qui eum compellat licentiam concedere, ſubſiſtente legitimâ causâ.*
14 *Beneficiatus, ſi neceſſitas repentina occurrat, poteſt abſcedere etiam Prælato inconſulto & num. 33 & ſeqq.*
15 *Licentia Epiſcopi, an requiratur ut Beneficiati abeſſe poſſint temporibus à Concilio permiſſis.*
16 *Canonici ut abeſſe poſſint tribus menſibus à Concilio permiſſis, nec Epiſcopi nec Capituli licentia nec cauſa requiritur.*
17 *Epiſcopi ut æqua ex cauſa poſſint quotannis duos vel tres menſes abeſſe, Papæ vel Metropolitani licentia non exigitur.*
18 *Licentia an requiratur, ut docentes vel ſtudentes in Theologia percipiant in abſentia fructus præbendarum ſuarum.*
19 *Dictio* omninò *quid importet.*
20 *Parochi etiam per duos vel tres menſes abeſſe non poſſunt, niſi cauſa priùs per Epiſcopum probata ac de illius licentia in ſcriptis.*
21 *Dictio* quandocumque *comprehendit omne tempus.*
22 *Conſtitutio Epiſcopi ut Parochi abeſſe non poſſint ultra duos dies, valida eſt.*
23 *Statutum prohibens ne quiſpiam Curatus ab Eccleſia abſit, etiam unicum diem ſine Epiſcopi licentia ſub pœnis pecuniariis, non eſt contra Concilium Tridentinum.*
24 *Addendum tamen ſtatuto, ut detur facultas Vicariis foraneis concedendi talem licentiam.*
25 *Parocho licet abeſſe ſex vel ſeptem dies ad inviſendum parentes ſenes & pauperes.*
26 *Requiritur tamen licentia Epiſcopi & num. 32. & 49.*
27 *Parochus an poſſit abeſſe ſine Epiſcopi licentia ob ſolam diſtantiam loci ab Epiſcopo cum æqua diſcendi cauſa & num. 29. uſque ad num. 50.*
28 *Et an habens juſtam cauſam abſcedendi per duos aut tres menſes, ſatisfaciat ſuæ conſcientiæ; ſi juret gravem ſe habere cauſam & licentiam petat, licèt non obtineat & num. 49. & ſeqq.*
29 *Parochus de Jure communi abeſſe non poteſt etiam ex juſta cauſa ſine Ordinarii licentia petita & obtenta.*
30 *Licentia Superioris ubi requiritur, videtur eidem reſervata cognitio, an caſus ſit licitus.*
31 *Abſentia illicita Beneficiato non permittitur, etiam cum licentia.*
32 *Curatis inferioribus non licet abeſſe, etiam per hebdomadam abſque licentia Epiſcopi in ſcriptis & num. 49.*
Parochus abeſſe non poteſt ſine licentia, niſi cauſa tantam requirat celeritatem, ut Epiſcopus conſuli non poſſit.
Etiam per hebdomadam num. 49.
34 *Cauſa repentina, an in foro conſcientiæ excuſet Parochum ab obtinenda licentia abeundi extra Parochiam & n. 45.*
35 *Abſentia quæ cenſeatur remota, arbitrarium eſt.*
36 *Cauſas abſentiæ repentinas, Epiſcopus non tenetur Metropolitano ſignificare.*
37 *Caſus repentini æquiparantur neceſſitati quæ non ſuccumbit legi.*
38 *Reſidentiæ Decreta non ſunt amarè intelligenda.*
39 *Statuta Epiſcoporum, ne Parochi abſint ultra duos dies: licèt non ſint contra Concilium Tridentinum, ex eis tamen jubetur tolli pœna excommunicationis.*
40 *Excommunicatio non infligitur, niſi pro culpa mortali.*
41 *Parochi ab Eccleſia abſentes contra Decretum Concilii Tridentini, peccant mortaliter: niſi modicitas temporis eos excuſet.*
42 *Vicarii foranei licentiâ permittitur ſufficere, ut Parochus abeſſe poſſit in caſibus repentinis.*
43 *Vicarius foraneus non eſt ordinarius.*
44 *Vicarius Generalis an poſſit concedere Parocho licentiam abſcedendi.*
45 *Parochus abſens ex cauſa repentina ac neceſſaria ſine licentia an excuſetur in foro fori.*
46 *Epiſcopi Judicium qualiter ſit informandum in cauſis abſentiæ Parochi.*
47 *Parochus abſcedens ſine licentia ex cauſa repentina, non excuſatur à pœna: niſi aut ſtatim revertatur aut Epiſcopum certiorem faciat.*
48 *Licentia debet præcedere, nec ſufficit tacita ubi requiritur expreſſa.*

49 *Ignorantia juris non excuſat Parochum abſentem per hebdomadam, etiam ex juſta cauſa ſine licentia Epiſcopi.*
50 *Juramento Parochi ſuper neceſſitate cauſarum abſentiæ non ſtatur.*
51 *Conſcientiæ ſuæ quis relinquitur in materia indifferenti; non autem in prohibita.*

1 RElatum. Præſentatus ad Eccleſiam non confirmatus quem apparet nolle reſidere, non inſtituitur. Et confirmatus ſine juſta cauſa non reſidens, privatur appellatione remotâ: hoc dicit. Sunt duæ partes. In prima ponitur exceſſus. In ſecunda proviſio, *ibi. Cùm igitur.*

2 Nota primò in quacumque diſpoſitione, verba cum effectu eſſe accipienda, ut hìc in littera & in §. *Hæc autem verba de pœnit diſt.* 1. & in lege 1. §. *Hæc autem verba, ff. quod quiſque jur. cum concord.* de quibus hìc per gloſſam 3. & Hoſtienſ. *num.* 1. in verbo *Cùm effectus.* Nam rebus & non verbis legem imponimus, cap. *Pſalmiſta* 23. *diſt.* cap. *In Canonibus,* verſ. *Cuſtodes cartarum ibidem, quæſt.* 1. lege 1. *in fine, codice commun. deleg.* Ergò ut Abbas hìc dicit *in tertio notabili*: rejiciendus eſt intellectus qui ſolùm ſervit de vento & deſervit verbis & non rei, ut in cap. *Commiſſa,* §. *Porrò de elect. lib.* 6.

Secundò nota Beneficia Eccleſiaſtica eſſe illis conferenda,
3 qui velint & poſſint reſidere & curam per ſeipſos exercere, ut hìc in littera & in cap. *Quia nonnulli ſupra eodem*: undè deducit Hoſtienſis hìc *num.* 2. in verbo *Amoveri*, ut ſi quis recipiat Eccleſiam vel Præbendam non intendens reſidere; vel intendens quouſque aliam pingniorem poterit adipiſci, minùs canonicè promoveatur. Simile in cap. fin. infrà *de condit. ap-*
4 *poſ.* & in cap. *Sicut vir* 7. *quæſt.* 1. ex tali enim animo ſequitur ambitio, cap. *Quia in tantùm &c. Cùm jamdudùm, infra tit. proxim.* licèt hujuſmodi peccatum per pœnitentiam aboleatur, argumentum cap. final. *infrà de ſimonia.* Et hæc dicta Hoſtienſis ſequuntur Joannes Andreas *num.* 3. in verbo *Amoveri* & Cardin. *in* 3. *notob.* de quo tamen dic pleniùs, ut habetur in dicto capite *Commiſſa,* §. *Cæterùm de elect. lib.* 6.

5 Tertiò nota, non tantùm Epiſcopum, ſed etiam Prælatum inferiorem poſſe ex juſta cauſa impertiri licentiam Clerico, ut à ſua Eccleſia vel Beneficio abeſſe poſſit: ad hoc cap. *Licet Canone in fine de elect. lib.* 6. & tenent hìc Innocentius *in fine,* Hoſtienſis *num.* 3. & communiter Doctores, ut teſtatur Abbas
6 *num.* 4. & ſatis clarè deducitur ex hac littera quæ non loquitur de Epiſcopis, ſed de Prælatis, *ibi ſacrum Prælatorum,* quoniam appellatione veniunt etiam inferiores Epiſcopo, cap. *Cùm ab Eccleſiarum,* ubi optimus textus *ſuprà de Officio Ordinarii,* cap. fin. *infrà de regulis,* gloſſa in Clementina 1. in verbo *Prælatum de elect.* plenè Abbas in cap. 2. *num.* 16. *de Judic.*

Cæterùm, etſi Doctores ſimpliciter tranſeant, hoc tamen
7 ego intelligo, ſi inferior prælatus habeat proprium territorium & juriſdictionem quaſi Epiſcopalem privativè ad Epiſcopum; aliàs enim abſcedendo, licentia non ab inferiori Prælato; ſed ab Epiſcopo petenda eſſet, ut meo tempore reſpondit Sacra Congregatio Concilii ab Archiepiſcopo Theatino conſulta & ſæpè aliàs: ad hoc gloſſa notabilis in Clementina 1. in verbo *Diœceſanis de foro competenti*; & quod ſcripſi in cap. *Accedentibus infrà de exceſſibus Prælatorum* & in cap. *Significaſti,* *ſuprà de Officio Archidiaconi.* Et videtur de mente Innocentii
8 & Doctorum hìc, quia ſtrictè & propriè Prælatus dicitur; quia habet in loco ordinariam juriſdictionem, ut in dicto cap. 2. *de Judiciis*; & ibi gloſſa ultima & Abbas *dicto num.* 16. licèt latè ſumpto vocabulo, quilibet Clericus habens curam animarum dicatur Prælatus, ut probatur in cap. *Tua de Cle-*
9 *ricis ægrotantibus*; & minùs latè Prælatorum appellatione intelligantur etiam alii habentes prærogativam majorem ſine juriſdictione, ut Plebani, Decani, Archipresbiteri & conſimiles, ut in cap. 1. *de ætate & qualitate* & in cap. *Romana,* §. *Nec etiam de foro competenti lib.* 6. ſed ſtrictè, ut prædixi, inferiores Epiſcopo non dicuntur Prælati, niſi habeant ordinariam juriſdictionem; & ad effectum de quo agitur, niſi illam habeant excluſis Epiſcopis, juxta gloſſam præallegatam in dicta Clem. 1. *de foro competenti* quam ibi ſequuntur Card. Anchar. & alii communiter.

10 Ultimò nota in verſ. *Niſi fortè,* ad hoc ut Clericus beneficiatus licitè abeſſe poſſit à Beneficio, duo copulativè eſſe neceſſaria, videlicet honeſtam cauſam & Prælati licentiam. Ergò ſola cauſa utcumque honeſta & rationabilis ſine Prælati licentia & diſpenſatione non ſufficit, ut hìc & in cap. *Non oportet de conſecrat. diſt.* 5. & in cap. *Magnæ de voto.* Sicut neque è converſo ſufficit licentia Prælati ſine honeſta & rationabili cauſa. Et eſt ratio, quia Prælati etiam in caſibus à Jure
11 permiſſis, ſine juſta cauſa non diſpenſant contra Jus, cap. *Inſtitutionis* 25. *quæſt.* 2. & cap. *Dilectus & ibi: dixi de temporibus Ordinationum*; plenè Archid. in cap. *Licèt Canon. num.* 3. verſ. *& ibi aſſertivè dixit de elect. lib.* 6. & hodiè eſt expreſſum in Decreto Concilii Tridentini, capite 18. *ſeſſ.* 25.

Nec prædictis obſtat quòd dum hæc Decretalis dicit, vel ſtudio litterarum videatur velle, ut ſtudii causâ Beneficiatus abeſſe poſſit ſine alia licentia, ponderando disjunctivam *vel* quæ facit caſum diverſum à præcedenti. Sicut de copula notat gloſſa, *rubr. ff. de juris & facti ignorantia.* Etenim verba illa *de licentia Prælatorum,* referri debent ad ſequentes caſus de ſtudio & de aliis honeſtis cauſis. Et poſteriora verba *vel ſtudio litterarum &c.* debent intelligi expoſitivè, non autem disjunctivè, ut poſt gloſſam penultimam declarat Hoſtienſis *num.* 3. in verbo *ſuorum*: dicens hunc eſſe verum intellectum & Card. *num.* 6. *in* 2. *oppoſ.* & hìc ſenſus facilè percipitur legendo litteram ordine univerſo, videlicet: *Niſi fortè aut ſtudio litterarum; aut pro aliis honeſtis cauſis contigerit eos abeſſe de licentia ſuorum Prælatorum.* Simile in cap. *de cætero infra eodem.*

Quæro, an ut Beneficiatus licitè abeſſe poſſit, ſufficiat Præ- 12
lati licentia petita, licèt non obtenta.

Reſpondetur non ſufficere, ut probatur in cap. *Non oportet, ille primò* & ibi gloſſa penultima *de conſecrat. diſt.* 5. & in cap. *Cùm ex eo de elect. lib.* 6. ubi enim lex requirit licentiam Superioris: duo intelligitur requirere, id eſt ut petatur, item ut obtineatur, lege 2. junctâ gloſſâ *cod. de in jus vocan* & hanc eſſe generalem regulam dicit Ripa in tractatu *de Peſte in tit. de privil. contract. num.* 140. poſt Jaſon. in §. *Pœnales col.* 3. per illum textum *inſtitut. de action.* undè non ſufficit petita, niſi in caſu in jure expreſſo, ut in cap. *Licèt infrà de regular.* ut hìc per Cardin. *num.* 4. *in* 4. *notab.* & Abbatem *num.* 5. & eſt ratio ut dicam infrà *num.* 28. *& ſeqq.* nec refragatur quòd jura nonnunquam exprimant licentiam petitam & obtentam, ut in cap. *Religioſus de teſtam. lib.* 6. & in Clem. unica *eodem titulo.* Etenim hoc faciunt ad majorem declarationem, quia in caſu illo controverſum erat apud Doctores, an Religioſus poſſet eſſe executor teſtamenti de licentia ſui Superioris petita, licèt non obtenta. Ad quam dubitationem ſubmovendam facta eſt illa expreſſio, ut notat gloſſa in dicta
Clementina in verbo *obtenta.* Quòd ſi Clerico poſtulanti Præ- 13
latus renueret licentiam impertiri, poſſet haberi recurſus ad Superiorem ipſius Prælati; & ſubſiſtente rationabili causâ, poſſet idem Superior Prælatum compellere ad eam concedendam, argum. cap. *Nullus de Jure Patronatûs* ſecundum Abb. hìc *num.* 6. verſ. *ſed diceres tu* & Ripam *de Peſte in dicto tit. de privilegiis contractuum num.* 139. & cenſuit Sacra Congregatio Concilii, ut dixi in cap. *Licèt, numero* 7. *infra tit. proxim.*

Cæterùm ſi neceſſitas ſubitò occurreret, Beneficiatus poſſet 14
abſcedere etiam ſuo Prælato inconſulto; nam multoties tempus ſeu locus non patitur licentiam peti: ad hoc lege 1. *ff. de exercit. action.* & lege *Tutor qui repertorium, ff. de adminiſtr. tutor.* & tenent Doctores in cap. *Inter quatuor infra eodem.* Ripa *loco citato* & Abbas hìc *num.* 6. verſiculo *Item adde*: quod tamen intellige, ut dicam infrà *numero* 33. & 45.

Quæro ſecundò, an temporibus à Concilio Tridentino permiſſis, Beneficiati abeſſe poſſint ſine Epiſcopi licentia. 15

Pro ſolutione diſtingue: aut agitur de obtinentibus Dignitates, Canonicatus, Præbendas vel portiones in Cathedra- 16
libus & Collegiatis Eccleſiis. Et hoc primo caſu jam reſpondit Sacra Congregatio, ut prædicti abeſſe poſſint tribus menſibus à Concilio permiſſis in cap. 12. 5. *Prætereà ſeſſ.* 24. nec Epiſcopi nec Capituli licentiam nec cauſam requiri, circa quod tamen vide quæ ſcripſi in d. cap. *Licet à num.* 48 *& præſertim num.* 52. *infra tit. proxim.*

Aut agitur de Parochis & aliis obtinentibus Beneficia quibus
cura animarum incumbit; & in his difficultas emergit, quia 17
Concilium in dicto cap. 1. *ſeſſ.* 23. in verſ. *Quoniam,* declarat Epiſcopis licere duos aut tres menſes ſingulis annis abeſſe à ſuis Eccleſiis; cùm ex veterum Canonum Sententia qui aliquantiſper tantùm abſunt, non videntur abeſſe. Manifeſtum eſt autem ut Epiſcopi hos tres menſes abeſſe poſſint, Summi Pontificis aut Metropolitani licentiam non requiri, quia Concilium etſi præcipiat legitimas abſentiæ cauſas eſſe à Romano Pontifice vel Metropolitano examinandas, tamen cauſam in prædictis tribus menſibus abſentiæ, dicit tantummodò debere æquam eſſe eamque abſcedentium conſcientiæ relinquit quam ſperat religioſam & timoratam fore, cùm Deo corda pateant: cujus opus non fraudulenter agere ſuo periculo tenentur. Itaque ut Epiſcopi duos vel tres menſes abeſſe poſſint, non requiritur ut cauſa ſit probata à Superioribus & conſequenter alia licentia non exigitur, cùm id faciant autoritate illius Decreti. Ad hoc gloſſa in cap. *ſuper ſpecula* in verbo *de licentia infrà de magiſtr.* ubi cùm textus dicat: docentes & ſtudentes in Theologica facultate per annos quinque percipere debere de licentia Sedis Apoſtolicæ proventus Præbendarum
ſuarum, gloſſa exponit illud verbum *licentia,* id eſt generali 18
conceſſa autoritate illius Conſtitutionis: ita ut non ſit neceſſe aliam indulgentiam impetrare. Simile in cap. *Non debere* 80.

diſtinct. in cap. *Cunctis* 16. *quæſt.* 1. & in cap. *Quoniam* 100. *diſt.* cum aliis allegatis in gloſſa. Ergò idem videtur dicendum de Curatis inferioribus, quia quæ fuerunt diſpoſita de Epiſcopis, Concilium ad inferiores Curatos extendit in illis verbis. *Eadem omninò etiam quoad culpam fructuum amiſſionem & pœnas de Curatis inferioribus, Sacra Synodus declarat & decernit.* Maximè ponderando illam dictionem *omninò*, quæ idem im-
19 portat quod *totaliter* ut per Joannem Andream in capite *ſi Beneficia de præbendis in* 6. & in omni caſu ſecundum Bartol. in lege *Græcè*, §. *poſt litem*, *ff. de fidejuſſor.* quas ſignificationes præter alias plures ponit etiam Felin. in cap. *Ex parte, ille primò in principio*, verſ. *Dicunt hic Moderni de Officio Delegati.*

20 Sed his non obſtantibus, tenendum eſt inferiores Curatos non poſſe ab Eccleſia abeſſe, etiam per illud ſpatium duorum vel trium menſium ſine licentia Epiſcopi in ſcriptis obtenta; quia Decretum cap. 1. *ſeſſ.* 23. in verſ. *Eadem*; etſi totaliter extendat diſpoſita circa reſidentiam Epiſcoporum ad Curatos inferiores, tamen immediatè ſubnectit limitationem his verbis. *Ita tamen ut quandocumque eos, causâ priùs per Epiſcopum cognitâ & probatâ, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum relinquant. Diſcedendi autem licentiam in ſcriptis gratiſque concedendam ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa non obtineant.* Pondera primò, illam dictionem *quandocumque*, quæ com-
21 prehendit omne tempus; & conſequenter etiamſi contigerit Parochos abeſſe duos aut tres menſes, oportebit cauſam priùs cognoſci & approbari ab Epiſcopo. Deindè pondera ſequentia verba, quæ apertè innuunt abſcedendi licentiam
22 eſſe omni tempore in ſcriptis & gratis concedendam. *Sed ultra bimeſtre, nonniſi ex gravi cauſa.* Quæ cùm ita ſint, non licet inferre ab Epiſcopo ad inferiores Curatos, in quibus verba Concilii clara non admittunt interpretationem, ſeu voluntatis conjecturam, *l. Licet Imperator*, *ff. de legat* 1. Abb. *conſ.* 97. *Viſo inſtrumento n.* 1. *verſ. Et primo quia lib.* 2. Atque ita ſemper intellexit hoc Decretum S. Congregatio, imò conſulta, an valeat conſtitutio Epiſcopi ut Parochi non
23 poſſint abeſſe ultra duos dies ſine licentia; reſpondit valere. Quin etiam cùm Epiſcopus Brixienn. eſſet editurus conſtitutionem prohibentem ne quiſpiam Curatus abeſſet à ſua Eccleſia, etiam unicum diem ſine ejus licentia ſub pœnis pecuniariis, & Parochi ejus Diœceſis dubitaſſent, an id Epiſcopo liceret, cùm ex Concilio *c.* 1. *ſeſſ.* 23. qui paulìſper abeſt à ſua Eccleſia non videatur abeſſe; Sac. Congregatio cenſuit non poſſe declarari tale ſtatutum eſſe contra Concilium, quod videtur velle ne paulùm poſſit abeſſe Rector abſque licentia Epiſcopi, etiam per unum diem.

Expectandum tamen, ut Epiſcopus edat Conſtitutionem
24 quæ ſi erit cum aliquo temperamento, poterit permitti: Sin minùs S. Congregatio curavit addi, ut alicui ex Vicariis foraneis detur facultas concedendi talem licentiam.

Nec prædictis adverſatur, quòd cùm Parochus quidam
25 Oriolenn. poſtulaſſet declarari, an liceret ſibi à ſua Eccleſia ſex vel ſeptem dies abeſſe viſendi cauſa ſuos parentes ſenes & pauperes incolentes locum diſtantem per dietam à Paro-
26 chiali. Reſponſum fuerit licere; ſi quidem S. Congregatio tunc conſulta fuit tantummodò ſuper cauſa abſentiæ; & ad conſultationem reſpondens, exiſtimavit cauſam illam eſſe æquam & qualem exigit Concilium *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *dummodò id æqua ex cauſa fiat.* Sed de licentia nihil fuit quæſitum. Undè hoc reſponſum intelligi debet licentia Epiſcopi, juxta declarationes alias editas.

27 Quæro tertiò, an ob ſolam diſtantiam loci ab Epiſcopo cum æqua diſcedendi cauſa Parochus poſſit abeſſe à ſua Eccleſia ſine licentia in ſcriptis obtenta

Anne habens juſtam cauſam abeundi extra Parochiam per
28 duos aut tres menſes, ſatisfaciat ſuæ conſcientiæ ſi petat licentiam, jurans gravem ſe habere cauſam, quam non expediat manifeſtare; ut ſic petita licentia abeſſe poſſit, licet Epiſcopus non concedat.

Pro ſolutione dubii præmittendum, Curatos ex diſpoſi-
29 tione juris communis non poſſe à reſidentia abſcedere etiam ex juſta cauſa ſine licentia Ordinarii ut eſt textus hìc ubi not. Abb. *num.* 1. poſt gloſſ. *in c. Præſentium & cap. Si quis in Clero* 7. *qu.* 1. & dictum eſt ſuprà *in ultimo notab.* nec ſufficit licentiam fuiſſe petitam, niſi obtenta fuerit, *c. Tuæ*, ubi Abb. *n.* 3. *infr. eod.* & pariter eſt dictum ſuprà *in quæſt.* 5. *num.* 12. Ratio eſt, quia ubi requiritur Superioris licentia, videtur illi reſervata cognitio utrum caſus
30 ſit licitus, Abb. *in c. Ut ſuper n.* 17. *de rebus Eccleſ. non alienan.* quaſi jus voluerit occurrere ne quid indiſcretè agatur & providere etiam in caſibus licitæ abſentiæ; nam illicita ab-
31 ſentia non permittitur etiam cum licentia, ut hìc per Abb. *n.* 1. & conferunt tradita per eumdem Abb. *in c. fin. n.* 5. *cum ſeqq. de Eccleſ. ædifican.*

Hanc juris communis diſpoſitionem Concilium Tridentinum non ſolùm probavit ſuis decretis, ſed expreſſiùs & arctiùs ſtatuit Epiſcopos & inferiores Curatos non poſſe à ſuis Eccleſiis abeſſe, niſi ex certis cauſis & modis explicatis *in c.* 1. *ſeſſ.* 23. ubi quamvis Epiſcopis indulgeatur aliqua non longiùs abſentiæ tempus ibi, *duos, aut ad ſummum tres menſes* & relinquatur eorum conſcientiæ judicium ſuper æquitate cauſæ, nec requiratur licentia pro dicto tempore ut oſtenſum eſt ſuprà, *num.* 17. inferioribus tamen Curatis viſum eſt non eſſe idem indulgendum. Ideòque poſt verſ. *Eadem omninò*, adjecta fuit reſtrictio in verſ. *Ita tamen* ut dixi latiùs 32
in præced. qu. num. 20. Undè infertur non valere argumentum in prædictis: Hoc licet Epiſcopis per Concilium, ergò & inferioribus: Hinc S. Congregatio cenſuit non poſſe Parochos etiam per duos menſes, imò nec per hebdomadam abeſſe abſque licentia Epiſcopi, quæ cauſa cognita & in ſcriptis concedenda eſt.

Quibus præmiſſis ad primum dubium reſpondetur non 33
poſſe, niſi cauſa gravis & neceſſaria immineret quæ tantam celeritatem requireret, ut Superior pro licentia conſuli non poſſet. Quia ſola diſtantia, aut caſus repentinus non relevat petitione licentiæ, argumento eorum quæ de conſenſu 34
Superioris requirendo in alienatione rerum Eccleſiæ, tradit Abb. *in c. fin. numer.* 8. *de Eccleſ. ædifican.* & cumulat Redoan. *in tract. de reb. Eccleſ. non alienan. fol.* 275. & *fol.* 308. *n.* 9. Nam etiam de jure illa tantùm abſentia remota excuſat, quæ habetur pro impotentia, Bellam. *deciſ.* 662. *n.* 1. facit *Suſcitatus de reſcript.* Quæ autem abſentia cen- 35
ſeatur remota, arbitrarium eſt ſecundum gloſſ. 1. *in c. unne Sede vacan. in* 6.

Non obſtat concilium *in dicto cap.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, *niſi* 36
cùm abſentia inciderit. Ubi videntur excipi cauſæ notoriæ, & repentinæ, ut eas nec ſignificari quidem ſit neceſſe. Quia illud ſpeciale eſt in abſentia Epiſcoporum quibus, ut præmiſſum, plus indulgetur, quàm inferioribus. Et illæ cauſæ non aptantur ad inferiores ut patet ibi, *propter aliquod munus Epiſcopatibus adjunctum.* Imò retorquetur argumentum; Nam ſi neceſſe fuit ponere hanc exceptionem in Epiſcopis, ut excuſentur, Cùm non ſit eadem repetita in inferioribus quoad ipſos manebit regula, de qua in verſ. *Ita tamen.*

Hæc autem ſuprapoſita Regulæ exceptio circa celeritatem defendi poteſt, argum. *l.* 1. *in princ. de exercit. act.* & eſt de mente Hoſtienſ. & aliorum *in c. Inter quatuor infr. eodem*, & præſertim Abb. *hic n.* 6. ut dixi ſuprà *num.* 14. Quibus adde Afflict. *deciſ.* 289. *n.* 34. Felin. *in c. Querelam n.* 11. *de jurejur.* & *in c. Si pro debilitate, de Offic. deleg. n.* 4. *in fine.* Ratio eſt, quia talis caſus æquiparatur neceſſitati, & neceſſitas non ſuccumbit legi, Felin. *in d. c.* 37
Querelam, Dec. *in l. Quapropter neceſſitatem de reg. jur.* Et quæ ſtatuta ſunt de reſidentia, non ita amarè intelligenda ſunt, Cardinal. poſt gloſſ. in Clem. 1. *qu.* 12. *n.* 21. *de foro* 38
compet.

Nec aliter Decreta Concilii Sac. Congregatio videtur intellexiſſe, quando in nonnullis ſtatutis Epiſcoporum circa 39
prohibitionem abſentiæ, etiam ad paucos dies, ut puta duos vel tres deſideravit aliquod temperamentum, licet ſenſerit non poſſe talia ſtatuta declarari eſſe contra Concilium, ut dixi ſuprà, *n.* 23. & *ſeqq.* Et propterea ſuſtulit pœnam excommunicationis impoſitam adverſus eos qui per duos dies abfuiſſent, Cùm alioqui legitimè imponatur ubi præſuppo- 40
nitur reatus peccati mortalis 11. *qu.* 3. *Nemo*, & *c. Nullus* quem reatum incurrunt abſentes contra Decretum Concilii *d. c.* 1. §. *Si quis autem*, niſi modicitas temporis excuſet. 41
Hinc etiam S. Congregatio permiſit, ut in caſibus repentinis pro abſentia modici temporis ſufficeret licentia Vicarii foranei, cùm alioquin Concilium requirat licentiam Ordinarii *d.* §. *Eadem omninò*; Et Vicarius foraneus non ſit Ordina- 42
rius, ſed ſolus Vicarius Generalis, ad not. per gloſſ. & DD. *in c. Romana in princip. de appell. lib.* 6. Imò poteſt du- 43
bitari etiam de Vicario Generali, maximè exiſtente in Diœceſi Epiſcopo, per *cap. de offic. Vicar. lib.* 6. & *cap. Cùm nullus, de temp. ordin. eod. lib.* & not. per gloſſ. & Card. 44
in Clem. 1. §. *Volumus de foro compet.*

Prædicta autem intelligenda videntur in foro conſcientiæ 45
reſpectu cauſæ urgentis & difficultatis petendi licentiam; utrum excuſent à peccato. At in foro fori ita demùm videntur excuſari à pœna amiſſionis fructuum abſentes ſine licentia, ſi de gravi cauſa & repentina, ut non potuerit peti licentia, ipſi Epiſcopo deindè conſtiterit, quia neque hoc caſu relinquendi ſunt conſcientiæ ſuæ, cui Concilium non admodùm confidit. Informabit autem Epiſcopus judicium ſuum, ut notat Abb. *hic n.* 6. conſiderata qualitate cauſæ præjudicii & difficultatis petendi licentiam. In quibus omnibus ſtatur arbitrio judicis, prout in cauſa gravi diſcernenda 46
dicit Felin *in d. c. Si pro debilitate n.* 4.

Hæc cautela ad obviandum malitiis neceſſaria eſt, & quodammodò exemplo Concilii edocetur adhibenda: nam ſicut de licentiis conceſſis à Metropolitano vel ſuffraganeis in Concilio Provinciali judicatur, ita inferiores Curati licentiati à jure ex cauſis legitimis; nihilominùs expectare debent Epiſcoporum ſuorum judicium ſuper neceſſitate & qualitate earumdem cauſarum. Ad Felin. ubi ſuprà *n.* 5.

Nec

47 Nec excuſarem iſtos à pœna; niſi brevi tempore redirent ad reſidentiam Joan. Andr. *in d. c. Inter quatuor*, aut cùm primùm potuerint, Ordinarios ſuos de abſentia & cauſis faciant certiores: nam ceſſantes inciperent eſſe in culpa. Quod ſi dicatur, quid ergò juvat imminens neceſſitas cum difficul-
48 tate aut impotentia adeundi Ordinarium pro licentia? Reſpondetur, multùm, quia aliàs etiamſi ſubeſſet cauſa neceſſaria, propter quam Epiſcopus conceſſurus fuiſſet licentiam diſcedendi; nihilominùs abſens ſine licentia puniretur ex præmiſſis cùm licentia præcedere debeat, *c. Licet de regul. jur. in* 6. Hoſt. & Joan. Andr. *in cap.* 1. *De his, quæ fiunt à Prælat.* & ubi requiritur licentia debet eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, Caputaque *deciſ.* 110. *num.* 7.

49 Ad primam partem ſecundi dubii reſpondetur ſtante reſponſione ad primum, non poſſe etiam per hebdomadam Parochum abeſſe abſque licentia in ſcriptis obtenta ex diſpoſitione juris communis & verbis expreſſis Concilii *dict. cap.* 1. & aliàs reſponſum fuit à ſacra Congregatione, ut dictum eſt ſuprà, *n.* 32. Et conſequenter abſentem ſine licentia, licet ex juſta cauſa debere ſuæ conſcientiæ conſulere, quòd tranſgrediendo Decretum Concilii graviter offendit, *cap.* 2. *de major. & obed.* Sive ex ignorantia juris quæ non excuſat. Reg. *Ignorantia de regul. jur. in* 6. præſertim quando lex reſiſtit prohibendo, Dec. *in reg. Non videtur dolo facere*, *ff. eod. tit.* ſive ex contemptu qui aggravat peccatum ut not. Felin. *in dict. cap.* 2.

Non obſtat juramentum, quia illi ſtatur cùm quæritur de 50
jurantis conſcientia, *c. Si verò, de ſent. excom.* non autem in præjudicium tertii, *c. Cùm in jure peritus de off. deleg.* & multò minùs in præjudicium Eccleſiæ, cui præſentia ſui Rectoris ſubtrahitur. Ad Felin. *in d. c. Si pro debilitate n.* 5. ubi tenet allegantem impedimentum teneri illud probare aliàs non ſtari ejus dicto. Quare cùm Epiſcopus debeat cog- 51
noſcere & probare cauſam abſentiæ, non eſt ſtandum juramento aſſerentis ſe habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, ex quo Concilium non reliquit hoc conſcientiæ Parochi abfuturi, nec ſumus in materia indifferenti, ſed potiùs expreſſè prohibita. Quibus in caſibus non relinquitur quis conſcientiæ ſuæ, Cardin. in Clem. 1. §. *Sanè num.* 2. *de foro competen.*

DE CLERICIS

NON RESIDENTIBUS.

Idem Alexander III.

CAPUT VI.

Conquerente nobis R. Presbitero accepimus, quòd G. Clericus ab eo, pro Eccleſia ſua, de qua vitæ neceſſaria vix poteſt percipere, annuatim viginti ſolidos extorquere conatur, aſſerens beneficium illud in eadem Eccleſia ſibi fuiſſe collatum: & infrà. Fraternitati tuæ mandamus, quatenus ſi tibi conſtiterit, quòd dictus G. habeat Eccleſiaſtica beneficia ſibi ſufficienta, vel quòd eidem Eccleſiæ non deſerviat, ſibi ſuper præſcripto beneficio ſilentium, ſublato impedimento appellationis, imponas.

SUMMARIUM.

1 *Reſidentiam non faciens in beneficio, etiam modicæ æſtimationis illo privari debet.*
2 *Beneficium quantùmcumque minimum de jure communi perſonalem reſidentiam requirit, & n.* 18.
3 *Solidorum appellatione veniunt uſuales.*
4 *Beneficia ſimplicia ex generali conſuetudine non requirunt reſidentiam, niſi aliud ſit inductum de jure ſpeciali.*
5 *Beneficia plura obtinens ad ſuſtentationem ſufficientia privari poteſt, ſicut non reſidens.*
6 *Et quid poſt Concilium Tridentinum.*
7 *Beneficiatus poſt collationem non poteſt opponere, quòd beneficium ſit tenue, ſed tempore collationis tantùm.*
8 *Horas Canonicas beneficiatus recitare tenetur quantùmcumque beneficium ſit tenue & nullum omninò ſervitium requirat.*
9 *Quod procedit non modo ſi beneficiatus ſit dubius, ſed etiam ſi ſit omninò certus de tenuitate beneficii.*
10 *Capellania ea lege fundata, ut uſufructuariæ manutenere debeant Capellanum, qui omni die celebret & reſideat in Eccleſia an ſit ſacerdotalis, &c. & num. ſeq. uſque in fine.*
11 *Capellanus non tenetur celebrare per ſeipſum, niſi in fundatione cautum ſit ut per ſeipſum celebret.*
12 *Reſidentiam facere in Eccleſia non Parochiali, nec Collegiata, an importet, ut Capellanus celebrare debeat per ſeipſum & ſit actu Sacerdos.*
13 *Reſidentia etiam in beneficiis ſimplicibus de jure communi per alium impleri non poteſt.*
14 *Reſidentiæ onus intelligendum eſt cum effectu.*
15 *Parochus licet teneatur ad reſidentiam, poteſt tamen per alium celebrare.*
16 *Reſidere nihil aliud eſt, quàm deſervire.*
17 *Reſidentia continua requirit ſervitium magis præciſum, & num.* 26.
18 *Teſtator cenſetur ſe retuliſſe ad diſpoſitionem juris communis.*
19 *Relatio ſit ad præcedentiam cum omnibus qualitatibus.*
20 *Verba geminata oſtendunt magis enixam voluntatem.*
21 *Reſidentia ex vulgari uſu loquendi fundatorum intelligitur perſonalis.*
22 *Ad dignoſcendum, an Capella ſit Sacerdotalis, multùm faciunt proviſiones ſubſecutæ.*
23 *Obſervantia longè poſt fundationem non poteſt eſſe interpretativa actûs fundationis.*
24 *Fundationis qualitatibus non poteſt ordinarius derogare etiam de conſenſu patronorum.*
25 *Status ultimus non attenditur, ubi conſtat de contrario ſtatu præcedenti*
26 *Capella ex eo quod Capellanus debeat eſſe* Presbiter *eſt Sacerdotalis, ſed non propterea Sacerdos tenetur per ſeipſum celebrare.*
27 *Fundationis verba quando non reſpiciunt actum præſentationis, ſed illius proſecutionem, non requirunt Sacerdotium actu.*
28 *Beneficia Sacerdotalia exigunt ſolam habilitatem ad Sacerdotium.*
29 *Capellania Sacerdotalis poteſt conferri ſimplici Clerico in eam ætatem conſtituto, ut infra annum poſſit ad Sacerdotium promoveri, niſi aliud ex fundatione caveatur.*
30 *Verba habentia tractum ſucceſſivum non requirunt qualitatem actu, ſed ſufficit aptitudo.*
31 *Manutenere idem eſt quod alere ac ſuſtentare.*
32 *Fundationis verba pro ſuſtentatione Clerici, qui Divinis inſerviat, non reſpiciunt actum præſentationis.*

1 C*Onquerente*. Qui non reſidet in beneficio etiam modicæ
æſtimationis, illo privari debet, hoc dicit ſecundum
omnes. Et ſunt duæ partes. In prima impetrantis querela.
In ſecunda commiſſionis forma, ibi. *Fraternitati*.
2 Nota primò, ibi, *viginti ſolidos*, beneficium quantùm-
cumque minimum, puta viginti ſolidorum, ex quo habetur
pro titulo, de jure communi perſonalem reſidentiam requi-
rere, adeò ut non reſidens beneficio privari debeat & ita
hic eſt caſus ſecundum Hoſtienſ. *in princip. & num.* 3. &
Joan. Andr. *in ſumm. textus*, cui Butr. Cardinal. Anchar.
Imol. & reliqui conſentiunt Rebuff. *in tract nomin. quæſt.*
2. *num.* 21. Et quamvis ſolidorum multiplex ſit acceptio,
ut latè per Covarr. *variar. reſol. c.* 11. *n.* 3. & ſecundum
Abb. *hic in* 2. *not.* hæc Decretalis intelligi poſſit de ſolidis
aureis, ſeu legalibus quorum ſeptuaginta duo unam libram
conſtituunt ut *l. Quotieſc.* & ibi gl. *ult.* & Bart. *c. de ſuſc.* &
Anchar. *lib.* 10. Meliùs tamen Cardin. *in* 1. *notab.* dicit hoc
3 debere intelligi de ſolidis uſualibus qui ſcilicet communiter
currunt; & ſic non requiritur ut ſeptuaginta duo faciant unam
libram auri; & ſequitur hic Joannes de Imola *num.* 3. allegans
textum cum gloſſa in cap. 2. *de malefic.* & hæc eſt veritas,
ut inquit Alexander de Nævo hic *numero* 5. qui idem tenuit
poſt Petrum de Anchar. in cap. *Quantò* 93. *ſupra de jurejur.*
& ita accipiendo viginti ſolidos pro parvis & communiter
currentibus: iſte textus optimè probat Beneficium, quantum-
vis tenue de Jure communi obligare ad perſonalem reſi-
dentiam.
4 Dixi de Jure communi, quia ex generali conſuetudine
Beneficia ſimplicia reſidentiam non requirunt: niſi aliud ſit
inductum de jure ſpeciali, ut notat gloſſa in cap. *Gratiæ* in
verbo *de jure teneri de reſcript. lib.* 6. Lap. *alleg.* 36. *in prin.*
Felinus in cap. *Dilectus, ille* 2. *numero primo de reſcriptis.*
Rebuffus *in praxi Beneficiorum in tit. diſpenſat. de non reſid.*
num. 8.
Secundò nota ibi, *vel quod eidem Eccleſiæ non deſerviat*:
5 hos duos caſus æquiparari, videlicet habere plura Beneficia
ad ſuſtentationem ſufficientia; vel habere alterum & in illo non
reſidere; nam quodcumque iſtorum ſub disjunctione poſitorum
probetur: ſilentium imponitur, ut in textu. Undè ſicut plu-
ralis privari poteſt Beneficio; ita & non reſidens, ut hic notat
gloſſa ultima. Innoc. *in princ.* Hoſtienſis in 2. & alii com-
muniter. Verùm hodiè iſta æquiparatio non procedit, quia ex
Concilio Tridentino *cap.* 17. *ſeſſ.* 24. obtinens Beneficium
ſufficiens, ſi ab Ordinario obtineat ſecundum etiam inſuffi-
ciens: adeptâ pacificâ poſſeſſione ſecundi, perdit primum
ipſo jure; & ſi utrumque retinere perrexerit, utroque remanet
ipſo jure privatus ex cap. 4. *ſeſſ.* 7. ut ſcripſi plenè in cap.
De multa in 1. *notab. num.* 3 & in cap. *Cùm jamdudùm num.*
37. 44. *&* 70. *infrà de præbendis*: & ſic hodiè duriùs agitur
cum plurali quàm cum abſente, qui non eſt privatus ipſo jure;
ſed privandus per ſententiam, ut hic.
In gloſſa *percipere*. Nota benè hanc gloſſam juncto textu,
7 quòd impetrans poteſt quidem opponere quòd Beneficium ſit
exigui valoris & inſufficiens ad neceſſariam vitæ ſuſtentatio-
nem tempore collationis duntaxat; ſed non poſteà, ut cap.
Dilectiſſimi 8 *quæſt.* 2. Propterea enim hic Papa non reſpondit
allegationi ejus qui excipiebat de tenuitate Beneficii, quia
hujuſmodi allegatio poſt collationem non erat juridica; nam
ex quo ſemel conſenſit, quamvis paupertate laboret: non
poteſt amodò diſſentire; ſed debet propriis manibus ſibi victum
quærere, cap. *Clericus victum* 91. *diſt.* & ita hic notat gloſſa
8 præallegata, Joannes Andreas poſt Ægidium *num.* 1. in verbo
Vix. Cardin. *num.* 1. *in* 1. *oppoſitione*. Anchar. *in* 1. *notab.*
Abbas *num.* 6. & Joannes de Anania *num.* 2. *in* 1. *notab.* Ex
hoc notabiliter infero, ut tenuitas Beneficii non excuſet Bene-
ficiatum à recitatione Divini Officii: quod efficaciter probat
hoc caput, quia ſicut non excuſatur à reſidentia ex eo quòd
ex Beneficio vitæ neceſſaria non percipiat, ut hic patet; ita
nec excuſatur ab horis dicendis; nam ut formaliter inquit
Card. in Clem. 1. *num.* 9. *de Celebratione Miſſarum*: imputet
ſibi, ſi Beneficium non ſit competens; quia nihilominùs tene-
bitur ad horas, ex quo fecit ſe ad hoc intitulari. Idem Goffred.
in dicto cap. *Clericus victum* 91. *diſt.* & ſequitur Silveſter in
verbo *Hora num.* 3. verſ. *Nec poſſunt ſe excuſare ratione exi-
guitatis* & Tabien. in eodem verbo *num.* 1. *in fine*.
Et ſtringitur argumentum, quia multa ſunt Beneficia quæ
nullum omninò ſervitium requirunt, ut præſtimonia & præſti-
moniales portiones; & tamen illa obtinentes obligantur ad di-
cendas horas Canonicas, ut in Extravaganti Pii V. 135. quæ
incipit *Et proximo*, §. verſ. 1. *Declarantes in Bullar. tom.* 1.
pag. 347. ergò arctior eſt obligatio dicendi Officium quàm re-
ſidendi; & conſequenter ſi exiguitas Beneficii non excuſat à
reſidentia: multò minùs ab horis dicendis, cap. *ex parte, ille*
3. *de decimis*. Cùm præſertim Conſtitutio Pii V. utatur verbis
illis univerſalibus *& qualiacumque alia Beneficia* quæ com-
prehendunt etiam minima, ex his quæ ſcripſit Aim. *conſ.* 194
verbo *Tranſactionis, col. antepenult.* verſ. *Secundò* & verſ.
Tertiò & conſ. 227. Goffredus *num.* 12 verſ. *Octavò conſidero,* 9
ex quibus patet quàm malè Salas *in* 1. 2. 2. *quæſt.* 21. *tract.*
8. *diſp. unic. ſect.* 17. *num.* 174. *in fine*: ſcriptum reliquerit
Beneficiatum non teneri Divinum Officium recitare, cùm du-
bitat an Beneficium ſit tenue necne; imò enim ad hoc ob-
ſtringitur non modò cùm dubius eſt: quo caſu tenetur ſequi
ex Præcepto partem tutiorem, ut probavi latiſſimè in cap. *Ne
innitaris à num.* 114. *uſque ad num.* 125. *ſuprà de Conſtit.* ſed
etiam quandò eſt omninò certus de exiguitate Beneficii, ut ex
dictis conſtat.
Ex facto quæſitum eſt, an poſito tenore fundationis infrà 10
ſcriptæ: Beneficium de quo agitur ſit Sacerdotale, ita ut actu
Sacerdoti ſit conferendum. Uſufructuariæ teneantur & de-
beant manuteneri unum Capellanum ſeu Presbiterum qui omni
die celebret & celebrare debeat Miſſam unam in Eccleſia per
ipſum teſtatorem fundata & poſt eorum obitum, per N. & N.
quos elegit in Patronos dictæ Eccleſiæ, manuteneri debeant
duo Capellani qui omni die reſidentiam faciant in dicta Ec-
cleſia; & qui celebrent & celebrare debeant Miſſam in ea-
dem.
Præſens quæſtio duas habet inſpectiones. Altera eſt, an
Capella de qua agitur ſit Sacerdotalis. Altera, an requirat
Sacerdotium actu. Quoad primam inſpectionem, omiſſa priori
clauſulà fundationis de qua inter partes non controvertitur:
videtur reſpondendum Capellam eſſe Sacerdotalem ex poſte-
rioribus illis verbis; manuteneri debeant duo Capellani qui
omni die reſidentiam faciant: non quia directè teſtator juſſerit
eligi Capellanos Presbiteros; ſed quia cenſetur voluiſſe ut
eligantur Capellani qui per ſeipſos Miſſas celebrent: quod 11
perinde eſt ac ſi voluiſſent ut Presbiteri eligerentur. Quamvis
enim ſæpè aliàs Sacra Congregatio Concilii & præſertim die 6.
Julii 1581. quam Rota ſecuta eſt in cauſa Romana Capellaniæ
coram Cardinali Pamphileo, declaraverit non teneri Capel-
lanum Sacros Ordines ſuſcipere; ſed per alium Miſſarum
oneri ſatisfacere poſſe: dummodò in fundatione cautum non
ſit ut Capellanus per ſeipſum celebret, ſecuta opinionem Lapi
in ſuis allegat. videlicet 36. 116. *&* 117. nihilominùs in caſu
præſenti ſatis videtur cautum in fundatione, ut Capellanus
debeat per ſeipſum inſervire ex illis verbis. Et qui omni die
reſidentiam faciant in dicta Eccleſia ex pluribus. 12
Et primò, quia cùm dicta Capella nec Parochialis ſit nec
Collegiata ac proindè onus non habeat Curæ vel Chori: ex
nullo alio Capite poterat exigere reſidentiam, quàm ratione
Celebrationis Miſſarum. Sed oneri reſidentiæ de jure etiam in 13
Beneficiis ſimplicibus non poteſt per alium ſatisfieri, ut hic
& in cap. *ſuper inordinata*, ubi Doctores *infrà de præbendis*.
Ergò nec Miſſis celebrandis quarum ratione in caſu præſenti
requiritur reſidentia id eſt perſonale ſervitium. Nam alioquin
onus reſidentiæ fruſtrà fuiſſet impoſitum à teſtatore, niſi
Capellanus teneretur per ſeipſum inſervire, cap. *Quia nonnulli
ſupra eodem*. Benè Cardin. in Clem. unica *num.* 22. *de foro* 14
competenti, ubi ait onus reſidentiæ eſſe intelligendum cum
effectu: præſertim cùm hoc caſu Capellani arctentur ad re-
ſidentiam continuam, ut in verbis *omni die*.
Et per hoc reſpondetur ad allegationes Lapi 116. *num.* 9.
in fine verſ. *Et ſi dicas*, ubi dicit Parochum: licèt teneatur ad
reſidentiam poſſe tamen per alium celebrare; cùm non teneatur 15
per ſeipſum. Id enim ſi verum eſt: procedit, quia illa reſi-
dentia in Parocho ſatis operatur: id eſt quoad Sacramentorum
adminiſtrationem, Verbi Dei Prædicationem &c. at in caſu
de quo agitur, eſſet omninò inutilis; cùm nullum aliud onus
adſit quàm Celebratio Miſſarum.
Secundò. Reſidere, nihil aliud eſt quàm deſervire, ut hic 16
eſt textus apertus in illis verbis *vel quòd idem Eccleſiæ non de-
ſerviat*; & notat Hoſtienſis in ſumma *de Clericis non reſiden.*
num. 2. verſ. *Qualiter autem*; & expreſſiùs Card. in Clem.
1. *numero* 22. verſ. *Decimo tertiò quæro de foro competenti*.
Silveſter in verbo *Reſidentia in principio*. Præpoſ. in cap. *Per-
venit num.* 24 verſ. *Et nota quòd reſidere eſt deſervire* 7. *quæſt.*
1. Sed Capellani hoc caſu tenentur reſidere per ſeipſos, cùm
non admittatur reſidentia per Subſtitutum, dicto cap. *ſuper
inordinata*. Ergò etiam tenentur per ſeipſos inſervire. Undè
Navarr. *conſ.* 6. *num.* 3. *de Clericis non reſidentibus*, aſſerit
hæc verba *reſideat, interſit, cantet vel ſerviat*, eſſe æqui-
pollentia; cùm præſertim reſidentia: de qua in caſu noſtro ſit 17
de illa ſpecie arctiori, quam ponit Innocent. in cap. fin. *in fine
de præbendis*, ob verba illa fundationis *omni die*: quo caſu
requiritur ſervitium magis præciſum, ut per Innocentium
ibi & Navarrum, *conſilio* 4. *numero* 4. *de Clericis non reſi-
dentibus*.
Tertiò. Cùm teſtator locutus eſt de reſidentia: dicendus
eſt intellexiſſe de illa quam requirunt hujuſmodi Beneficia
ſimplicia de Jure communi, ut in hoc cap. *Oldrad. conſ.* 140.
num. 3. verſ. *Etſi dicatur*. Rebuff. in praxi, *tit. de non reſid.*
num. 7. Anchar. *conſ.* 233. *num.* 3. Sed Beneficia ſimplicia 18
de Jure communi requirunt reſidentiam perſonalem, ut dixi
ſuprà *in* 1. *notab.* & tradit Abbas in dicto cap. *ſuper inordinata*

num. 5. ubi nota, inquit textus: apertum quòd quis tenetur
per ſe deſervire etiam in Beneficio ſimplici; & eſt communis
Doctorum concluſio, ut teſtatur Navarr. *conſ.* 6. *num.* 2. *de
Clericis non reſidentibus*. Ergò & Beneficium de quo agitur,
requirit perſonalem reſidentiam: quaſi videatur rediiſſe ad pri-
mævam naturam ſuam, arg. leg. *ſi unus*, §. *Pactus ne peteret*,
ff. de pactis.
Quartò. Verba illa fundationis *& qui celebrent &c.* faciunt
19 relationem præcedentium cum omnibus qualitatibus. Bart. in
lege *ſi quis ſervus*, §. *fin.* verſ. *ſed quæro de leg.* 2. Alex.
conſ. 112. *num.* 2 *lib.* 1. *& conſ.* 141. *num.* 1. *lib.* 2. Sed
verba illa antecedentia *qui omni die reſidentiam faciunt &c.*
important onus perſonale, ut ſuperiùs dictum eſt. Ergò etiam
illa immediatè ſequentia *& qui celebrent & celebrare debeant
&c.* idem onus perſonale important præſertim ob dictiones
geminatas *celebrent & celebrare debeant &c.* quæ oſtendunt
magis enixam fundatoris voluntatem, ut in terminis Pariſ. *conſ.*
50. *num* 15. *lib.* 4.
20 Quintò. Hanc opinionem videtur ſequi Lapus *alleg.* 117.
num. 2. verſ. *Nec etiam requirit*, ubi ſentit Presbiterum tunc
poſſe per alium inſervire; cùm verba fundationis illum non
arctant ad reſidentiam. Et idem Lapus *alleg.* 35. *num.* 4. ubi
ait ſatis eſſe per Vicarium deſervire, ubi non exigitur à Jure
perſonalis reſidentia, quaſi ſentiat oportere deſervire per ſe-
ipſum; ubi perſonalis reſidentia requiritur, ut in caſu præ-
21 ſenti; & loquitur in terminis Capellaniæ & de communi uſu
loquendi fundatorum in hac ſpecie teſtatur Navarr. *conſilio
ſexto, numero ſexto de Clericis non reſidentibus*, ubi ait ſecun-
dùm vulgarem modum intelligendi eorum qui fundant hujuſ-
modi Capellanias: per reſidentiam intelligi perſonalem.
Quæ confirmantur ex proviſionibus immediatè ſubſecutis
22 de Sacerdotibus quæ multùm faciunt ad cognoſcendum, an
Capella ſit Sacerdotalis, ut in ſpecie Pariſ. *dicto conſ.* 50.
num. 19. *lib.* 4. Lambert. *de Jure Patronatûs in* 1. *parte, lib.*
1. *in* 2. *quæſt. principali, art.* 4. *& lib.* 2. *quæſt.* 7. *art.* 3.
num. 22. & dixit Rota in Salamantina Capellaniæ 12. Junii
1598. coram Orano & in Alexandrino Decanatûs 19. Junii
1598. coram eodem & in Recanatenſi Beneficii 14. Martii
1608. coram Cardinali Lancelloto: quæ habetur in recentiori
deciſione 216. *num.* 2. *parte* 2.
Nec obſtat quòd ultimo loco fuerit præſentatus ſimplex
23 Clericus. Aim. *conſ.* 100. *num.* 11. Siquidem hæc præſentatio
tanquam longè facta poſt fundationem Capellæ, non poteſt
deſervire pro obſervantia interpretativa actûs fundationis, ut
decidit Rota Romæ 19. Octobris 1588. in Tiraſonenſi Juris
præſentandi coram Buballo & in dicto Alexandrino Decanatûs
coram Orano 12. Junii 1598. Præterquàm quod hodiè ex
Decreto Concilii Tridentini *c.* 5. *ſeſſ.* 25. *de reformat.* non eſt
24 in facultate Ordinarii derogare qualitatibus in fundatione ap-
poſitis: etiam de conſenſu Patronorum, ut cenſuit Sacra
Congregatio & dixit Rota in dicto Alexandrino & ubi conſtat
de certo ſtatu præcedenti, ut hoc caſu non attenditur ultimus
25 ſtatus contrarius, ut in puncto dicitur fuiſſe reſolutum in
cauſa Taputaq. ſeu nullius Juris Patronatûs coram Clemente
VIII. 1. Martii 1574. & 11. Martii 1575. & in alia Peruſina
Sancti Biſignati coram Cardinali Pamphilio 13. Martii 1588.
& in eadem 17. Martii 1589.
Ultimò pro hac ſententia videtur in terminis eſſe dicta
deciſio Sacræ Congregationis, edita tempore Cardinalis
Matthæi: videlicet.
Poſito tenore fundationis, ſint tres voces in præſentando
Sacerdotem & Capellanum dictæ Capellæ; qui ſerviat in
Divinis eidem Capellæ; & ibidem continuè Divina celebret,
Miſſam & Officia diurna & nocturna & reſidentiam continuam
faciat &c.
Quæritur an Rector dictæ Capellæ teneatur reſidere, ac
munia ſupradicta adimplere per ſeipſum. Sacra Congregatio
cenſuit hujuſmodi Rectorem teneri reſidere ac munia hujuſ-
modi explere per ſeipſum. 26
Ubi notandum eſt Sacram Congregationem non fuiſſe motam
ex illis verbis: *ſint tres voces in præſentando unum Sacerdotem
&c.* quia ex hoc ſolùm infertur, ut Capella ſit Sacerdotalis;
ſed non infertur, ut Sacerdos teneatur per ſeipſum inſervire;
jam enim Sacra Congregatio declaraverat ex verbis fundationis
quòd debeat eligi Presbiter Capellanus inferri tantùm, ut
Capella ſit Sacerdotalis; ſed tamen Presbiterum poſſe per alium
inſervire. Sed Sacra Congregatio mota eſt ſimpliciter ex illis
verbis *& reſidentiam continuam faciant*: quæ important onus
perſonale: ex quibus cùm huic parti videantur favere Jus
commune, vulgaris uſus loquendi teſtatorum, obſervantia
ſubſecuta ac reſolutio Sacræ Congregationis videtur poſſe
tuto reſponderi dictos Capellanos teneri per ſeipſos celebrare
ac propterea Capellam eſſe Sacerdotalem. 27
Quoad ſecundam inſpectionem, videlicet an requiratur ut
Capellani præſentandi ſint actu Sacerdotes: quod eſt alterum
caput dubitationis per manus tranſmiſſum. Videtur negativè
reſolvendum, quia quotieſcumque verba fundationis non reſ-
piciunt actum præſentationis; ſed potiùs illius proſecutionem:
ſatis eſt ut præſentatus ſit Sacerdos habitu: licèt non actu,
Abbas *in c. Cùm in cunctis*, §. *Inferiora ſub num.* 10. & ibi
etiam Dec. *num.* 12. *de elect.* Vitalin. in Clem. 2. §. *In illa
num.* 16. poſt Imol. *col.* 10. *de ætate & qualitate*; & ſenſit
ſæpiùs Rota & præſertim in cauſa Romæ Capellaniæ, decimâ
nonâ Martii 1586. & die 14. Novembris 1585. & 23. Ja-
nuarii 1589.
Et confirmatur, quia regula eſt in Beneficiis Sacerdotalibus 28
ſufficere ſolam habilitatem ad Sacerdotium, *c.* 2. *cum ibi not.
de inſtit. lib.* 6. Abbas & Dec. poſt Innoc. *in d.* §. *Inferiora*.
Rolandus *conſilio* 42. *numero* 59. *libro primo* ubi teſtatur
de communi; & in terminis Capellaniæ Sacerdotalis de re-
cepta opinione teſtatur Navarrus *conſilio ſeptimo in fine,
de præbendis*. Undè Sacra Congregatio cenſuit hujuſmodi 29
Capellanias poſſe conferri ſimplici Clerico, in ea tamen æ-
tate conſtituto, ut intra annum ad Sacerdotium promoveri
queat, niſi alia eſſent verba in fundatione poſita, quæ re-
quirerent obtinentem tempore collationis eſſe actu Presbi-
terum, verba autem præſentia fundationis ſunt, *Manuteneri* 30
debeant duo Capellani, quæ habent potiùs tractum ſuc-
ceſſivum, quo caſu non requiritur qualitas actu, ſed ſuf-
ficit aptitudo, Alex. *conſ.* 101. *n.* 13. *lib.* 7. Soccin. *in
l. Solemus in fin. ff. de condit. & demonſtr.* Dec. *conſ.*
480. *num.* 8. Ruin. *conſ.* 9. *num.* 8. *lib.* 1. Hoc enim
verbum, *manutenere*, in caſu præſenti idem importat, quòd
alere, ſeu *ſuſtentare*, quod vulgariter dicitur, *manutenere*, 31
ut in ſimili conſuluit Bald. *conſ.* 110. *per totum, & conſ.*
145. *per totum lib.* 3. In verbo autem, *ſuſtentationis*, quod
æquipollet verbo, *manutentionis*, adeſt in puncto deciſio
Rotæ *in d. Rom. Capellaniæ die* 19. *Martii* 1586. Ubi de- 32
ciditur verba illa in fundatione Capellaniæ Sacerdotalis ap-
poſita, nempè *pro ſuſtentatione unius Clerici, qui in Di-
vinis inſerviat, &c.* non reſpicere actum præſentationis,
ſed illius proſecutionem; ideòque non requiri Sacerdotium
actum. Atque ex his videtur concludendum, Capellam præ-
dictam eſſe quidem Sacerdotalem, ſed non requirere Sa-
cerdotium actu, & hæc pars mitior videtur, & magis con-
ſona voluntati fundatoris, qui in ſecunda parte fundatio-
nis non meminit qualitatis Presbiteratûs, ſicut fecerat in
priori parte.
De hac materia ſcripſi latiſſimè *in c. Ut Abbates & in
cap. Quæris ſupra de ætat. & qualit.* ubi plenè videas.